

נתיבות יזעך

והוא מאמרים יקרים, שיחות מוסר וחיזוק משובבי
לב ונפש, שנאמרו בפני תלמידים מקשיבים בקול
חוצב להבות אש קודש, ושאתו כשאגת האר"י החי,
להנחילם נתיבות דעת התורה ועבודת השי"ת על
פרשת השבוע

ע"י מרן רבינו
הגאון רבי **אברהם יוסף ראזענבלום** זצוקלה"ה
ראש ישיבת שערי יושר

פסח תשפ"ד
שיחות ולקט עובדות והנהגות - רשימות
שנה ו' • גליון רצ"ה
לקראת יומא דהילולא השביעית אחש"פ תשפ"ד

מי שיש בידו חידו"ת או טעיפס של רבינו, וכן מי שרוצה לנדב גליון של תורת רבינו - נא להתקשר למספר: EXT 9 1-718-854-2290 או לפקס: 1-718-705-8608

חדש!

**אפשר לשמוע השיחה הנדפסת
בנתיבות יושר של כל שבוע במספר:
1-718-559-6660**

כל הזכויות שמורות

למערכת חידו"ת של רבינו
ישיבת שערי יושר

בהוצאת מכון "שם עולם"

מכון לחקר כתבי יד - קורות קהילות ואישים

רח' שהל 5, בני ברק

טל: 03-5701977 פקס: 03-5701967

תוכן הענינים

חול המועד פסח תשס"ה

חג הפסח שורש האמונה בהשי"ת ע"י קדושת התורה ולימודה

ה	"אז רוב נסים הפלאת פליה"
ה	ענין ריבוי הניסים בחמשה עשר בחודש הראשון
ו	גאולה בזכות שעתידים לקבל התורה
ז	ישועות על שם העתיד
ז	הבקשה לגאולה ולגילוי שכינה
ח	מעמד הקרבת הקרבן פסח מתוך אהבת ה' גדולה
ט	פסח - יסוד האמונה
י	ע"י האורות נעשים מוכנים לגאולה העתידה
י	התבטלות להשי"ת על ידי לימוד התורה
יא	קדושת התורה
יב	קדושת מצוות דרבנן
יב	גודל כוח קדושת התורה וסתר התורה
יג	התורה אין לה שיעור וגבול
טז	עם ישראל קיבלה התורה בשלימותה והדרה
טז	אורות פנימיות התורה ע"י לימודה
טז	מהו תורה לשמה
טז	גם נער צעיר יכול לגרום ל"מעל שמים חסדיך"
יז	"עד שמים חסדיך"
יז	הזהירות מלימוד באופן שאינו כראוי
יז	כיצד זוכים לקדושת התורה
יח	חטוף ולמד
יח	ההתקרבות לבורא רק ע"י לימוד התורה
יט	ע"י התורה מתבטלים להשי"ת ומאבדים חשק לגשמיות
יט	הכבוד היא דבר יקר
כ	סגולת ימי חג הפסח
כ	הזהירות מהשקפה שאינה ראויה

נא	תקפיד האב בחינוך הבנים
נב	דמו ודם זרעיותיו
נג	בחג הפסח נשרשים יסודות התורה

חול המועד פסח תשס"ו

'ודגלו עלי אהבה' - ימי הפסח הם השורש של מידת האהבה

להשי"ת ולעבודתו וחינוך הבנים בדרך האהבה

כה	העיקר ההתחלה של קבלת עומ"ש
כה	"לך ה' הממלכה"
כו	עלה בליבו לומר שירה
כו	"מי הקדימני ואשלם"
כו	גודל החיוב להשיב טובה להשי"ת על כל חסדיו
כו	ההכרה שהכל בא מהשי"ת
כה	שיר השירים בפסח - עבודת ה' במידת האהבה ובחמימות
כט	האופן הנכון להשתמש בכוחות אלו
כט	ביאור ענין קריאת שיר השירים דווקא בפסח
לא	הדרך הנכון בחינוך הבנים
לב	ההוכחה באופן הראוי
לג	כל אחד יש לו הכוחות שלו
לד	נטיעת יסודות האמונה בבנים
לד	סגולת ימי חג הפסח
לד	פסח מצה ומרור
לה	מעלת סי[ור יציאת מצרים עולה על הכל
לה	בפסח היה קבלת מלכות שמים
לו	זמני המועדים בזמני שמחה כדי שיוכה לקבל
לו	הזהירות שלא לצער השני במועדות
לז	לקט עובדות והנהגות
נג	רשימות מבנו של מרן זיע"א

חול המועד פסח תשס"ה

חג הפסח שורש האמונה בהשי"ת ע"י קדושת התורה ולימודה

להזהירו שלא יפגע ביעקב היה זה
בלילה. וַיִּשְׂרַף אֶל לַיְלָה וַיִּכַּל
לוֹ לַיְלָה שהיה ליעקב המלחמה
עם המלאך, הרי שניצחו בלילה.

בהמשך הפיוט מונים כל
הניסים שנעשו לבני
ישראל בכל הדורות לאחר יציאת
מצרים בליל חמשה עשר בניסן.

ענין ריבוי הניסים בחמשה עשר
בחודש הראשון

ויש להתבונן בזה, דבשלמא
הניסים שנעשו לישראל
לאחר יציאת מצרים, הרי שהיה
לבני ישראל הזכות הגדול של
יציאת מצרים, ובשכר זכות זה
עשה השי"ת ניסים לבני ישראל
בכל הדורות.

אך יש להבין בניסים שנעשו
לאברהם ויעקב בחמשה
עשר בניסן, מה היה מעלת לילה
זה לפני יציאת מצרים.

"אז רוב נסים הפלאת בלילה"

בפיוטים שאומרים בסוף הסדר'
יש פיוט וַיְהִי בַחֲצֵי
הַלַּיְלָה.

בפיוט זה מונים את כל הניסים
שנעשו לבני ישראל בליל
חמשה עשר בחודש הראשון.
ואומרים אַז רֹב נִסִּים הִפְלֵאתָ
בַּלַּיְלָה. בְּרֵאשׁ אֲשֶׁמוֹרֶת זֶה
הַלַּיְלָה. ומונים בה גם הניסים
שנעשו לאברהם אבינו ויעקב
אבינו לפני שיצאו בני ישראל
ממצרים.

גַּר צֶדֶק נִצְחָתוֹ פִּנְחָלֶק לוֹ לַיְלָה -
אלו הניסים שנעשו לאברהם
אבינו במלחמת המלכים, שהיתה
בליל חמשה עשר בניסן. הִנֵּת מִלֶּךָ
גָּרַר בְּחַלּוֹם הַלַּיְלָה - כשלקח
אבימלך את שרה, נענש בליל
חמשה עשר בניסן.

הַפְּחָדֶת אֲרָמִי בְּאֶמֶשׁ לַיְלָה -
כשהגיע השי"ת ללבן

גאולה בזכות שעתידים לקבל
התורה

והביאור בזה הוא, 'ס'שטייט דא אזוי'. הנה כשעמד משה רבינו בסנה ונתגלה אלו השי"ת ואמר לו לך והוצאת את בני ישראל ממצרים, נאמר שם (שמות ג, י), 'ועתה לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים'.

אך משה רבינו לא הסכים מיד ללכת, ובתחילה אמר 'מי אנכי כי אלך אל פרעה וכי אוציא את בני ישראל ממצרים' (שם יא), ואמר שאינו יכול להוציאם, ואיזה זכות יש לבני ישראל להיגאל ממצרים.

ונאמר שם (פסוק יב), 'ויאמר כי אהיה עמך, וזה לך האות כי אנכי שלחתיך בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה'.

השי"ת אמר למשה רבינו שכאשר בני ישראל יצאו ממצרים, אזי על הר סיני, ההר הזה שכעת עומד עליו השי"ת, על ההר הזה יקבלו בני ישראל את התורה.

'ס'שטייט דא אזוי. די אהבה פון דעם רבונו של עולם

צום כלל ישראל האט שוין יעצט געצאלט שכר, צוגעגרייט שכר פון יציאת מצרים, ווייל שפעטער וועט זיין 'תעבדון את האלוקים על ההר הזה'."

"דער רבונו של עולם האט מעיד געווען צו משה רבינו, אז אידען וועלען מקבל זיין די תורה. און ווייל די אידען וועלען מקבל זיין די תורה, איז שוין יעצט נתקדש געווארען דער כלל ישראל, יעצט איז געווען די בחירה פון דעם כלל ישראל. און ממילא זאלסטו גיין ארויס ברענגען די אידען מארץ מצרים."

בפסוק כאן נאמר, שמחמת גודל אהבת השי"ת לבני ישראל, כבר נתן להם הקב"ה כעת השכר של יציאת מצרים, לפי שלאחר מכן יהיה 'תעבדון את האלוקים על ההר הזה'.

השי"ת העיד למשה רבינו, שבני ישראל יקבלו את התורה, ומאחר שבני ישראל עומדים לקבל את התורה, הרי שמעכשיו כבר התקדשו בני ישראל. כעת בחר השי"ת בכלל ישראל, ועל חשבון זה ציווה כעת למשה רבינו שיוציא את בני ישראל ממצרים.

ישועות על שם העתיד

הבקשה לגאולה ולגילוי שכינה

זהו גם הכוונה של הפייטן בהגדה של פסח. אמנם יציאת מצרים היתה רק בזמנו של פרעה כשיצאו בני ישראל ממצרים. אבל מאחר שהשי"ת ידע שביום זה - בארבעה עשר בניסן, יקריבו בני ישראל את הקרבן פסח, הרי שיום זה הוכן כבר ליום של סייעתא דשמיא, משום שיהיה בו 'תעבדון את האלוקים על ההר הזה'.

על שם העתיד להיות, כבר נעשו ביום זה ניסים לאברהם אבינו וליעקב אבינו. אברהם אבינו ניצח את המלכים בליל פסח. ישועות אלו הם על שם העתיד, כי השי"ת ידע שביום הזה עתידים בני ישראל לעבדו.

כמו שמקום הסנה בהר סיני התקדשה משום 'תעבדון את האלוקים על ההר הזה', וגם בזכות זה נגאלו בני ישראל ממצרים לפי שעתיד להיות קבלת התורה. כך גם כל הניסים שעשה השי"ת עם האבות ביום זה היו על שם העתיד.

בסיום הפיוט אנו מבקשים **קרב יום אֶשֶׁר הוא לא יום ולא לַיְלָה.**

לאחר שאנו מעוררים את כל הישועות שעשה השי"ת בליל פסח, הן אלו שהיו לפני יציאת מצרים ומתן תורה, והן לאחריו. אנו מבקשים, קרב יום אשר הוא לא יום ולא לילה. אנו אומרים זאת מתוך בטחון, 'מזאגט ארויס מיט אַ זיכערקייט', שאנו עומדים קרובים ליום שהוא לא יום ולא לילה.

איזה 'יום' הוא אשר הוא 'לא יום ולא לילה'. מבואר במפרשים, ש'יום' הכוונה לעולם הבא, הזמן שלאחר תחיית המתים. הזמן שלאחר ביאת המשיח יקרא 'יום אשר הוא לא יום ולא לילה'. מאחר שהגלות כבר לא יהיה ועדיין לא יהיה 'יום', כי טרם נזכה לבהירות ולגילוי השכינה של עולם הבא.

אנו מבקשים מהשי"ת, '**קרב יום, שיתקרב אותו היום, אשר הוא לא יום**' - של עולם הבא -

זהו בקשתנו בליל פסח. ובקשה זו אינו רק בליל פסח, אלא שבליל פסח היא תחילת הדבר. זמן זה הוא הזמן בו נשפע אהבת השי"ת לבני ישראל, **'ס'איז אַ צייט וואס דער רבונו של עולם גיסט אויס די הארץ צום כלל ישראל**.^ב

מעמד הקרבת הקרבן פסח מתוך אהבת ה' גדולה

היעב"ץ בסידורו מביא עדותו של נציב רומי שהיה בירושלים בחודש ניסן בזמן שבית המקדש היה קיים. ומתואר שם באריכות הדר כבוד מלכות שמים, והכבוד שנתנו בני ישראל להשי"ת בחודש ניסן.

בערותו מתואר שם, איך כשהגיע ראש חודש הנקרא אצל הישראלים 'ניסן'. יוצאים רצים ושלוחים במאמר המלך והשופטים לבל סביבות ירושלים, שכל מי שיש לו מקנה שיכינו הצאן עבור הקרבן פסח. ומתאר שם ריבוי הצאן שהיה שם. שכשהגיעו להרים בסביבות ירושלים, היתה ריבוי כזה שלא

ליל לילה - של גלויות. והבקשה היא שיקרב לנו את ביאת הגואל.

רם הודע פי לך היום אף לך הלילה.

אנו מבקשים מהשי"ת, **'רם'** - השי"ת שהוא רם ונישא, **'הודע'**,^א - 'דו זאלסט באקאנט געבען די גאנצע וועלט זאל זעהן, שיתוודע בכל העולם כי לך היום אף לך הלילה, שאתה הוא מלך ישראל, מלך העולם. **'כי לך היום'** - שיהיה גילוי השכינה, שתהיה קרוב לבני ישראל, 'דו ביסט די גילוי שכינה, דו ביסט די נאנטקייט צום כלל ישראל'. **'אף לך הלילה'** - אלו הצרות שכלל ישראל עוברים.

אנו מבקשים מהשי"ת, **'שומרים הפקד לעירך כל היום וכל הלילה'**. שיעמיד שומרים על ירושלים, **'כל היום וכל הלילה'**, שיעמיד השי"ת שומרים היינו מלאכי השרת, שיחזקו את כלל ישראל. ששוב לא יהיה יום שסיומו לילה, 'ס'זאל מער נישט זיין קיין יום וואס וועט זיך ענדיגען מיט לילה'. כך אנו מבקשים מהשי"ת.

א. דיבור זה אמר ראש הישיבה בקול חנוק מדמעות.

ב. כאן שוב נחנק מרן זצ"ל מדמעות.

או שלמה המלך, כשבאים לעבודת ה' שהיה לבני ישראל בעת הקרבת הקרבן מתוך התעוררות גדולה של אהבת ה' בימים של הקרבת הקרבן, על ידי כן נתבטל כל ענין של כבוד, וכולם היו שווים לפני ה'. דבר זה עשה על הנציב רושם גדול.

פסח - יסוד האמונה

סגולת הזמן של חג הפסח הוא שזהו זמן שיכולים לקנות בו אמונה ואהבת ה'. שכן בכל ימי חג ומועד חוזרים ונשפעים האורות שהיו באותו הזמן.

האורות של חג הפסח הם יסוד האמונה, שכן יציאת מצרים הוא היסוד של 'אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים' (שמות כ, ב). בחג הפסח קיבלו בני ישראל את השי"ת למלך עליהם, והתבטלו כל אחד לרצון ה', 'און דעמאלטס איז יעדער בטל געווארען צום רצון ה'י, ולא היה לאדם שם שום עניני גינונים ונימוסים כי כולם התבטלו לרצון ה'.

"דער אייבערשטער האט געוויזען די אמונה אז ער

ראו דשא בכלל, כי כולו הפך לבן מלובן הצמר.

הנציב מתאר שם באריכות כל מה שהיה עד לזמן הקרבת הפסח, ובזמן הקרבת הפסח. והיה שם קידוש ה' גדול, באופן שגם הגוי התרגש מהקידוש ה' שהיה שם.

מובא שם, שבהגיע יום ארבעה עשר לחודש כשהיו מקריבין את הקרבן, היו יוצאין כולם לקנות את הזבח הנקרא אצלם 'פסח'. ומתקנת היהודים שכשיוצאין לעבודה זו לא יאמר שום אדם לחבירו גש הלאה שיתנהו לעבור לפניו, או שיאמר הניחני ואעבור, אפילו היה האחרון שלמה או דוד מלכם.

הלה שאל את הכהנים פשר הדבר, הלא זה אינו מדרך המוסר והנימוס. והשיבו שהוא להראות שאין גבהות לפני המקום בזמן הכנת עבודתו, כל שכן בעבודתו ממש, ובאותם שעות כולם שווים לטובה.

כנראה שזהו רצון השי"ת, שבשעה שעוסקים בעבודת ה', גם אם יבוא דוד המלך

ע"י האורות נעשים מוכנים לגאולה
העתידה

קנין אורות אלו מעכבים גם
לענין הגאולה, ועל ידי מה
שיורדים בימים אלו אורות אלו,
על ידי כן נעשים בני ישראל
מוכשרים לגאולה העתידה.

כלל ישראל נעשים מוכשרים
לגאולה העתידה על ידי
קיום מצוות היום של פסח, אכילת
מצה ואכילת מרור, ועל ידי מה
שנמנעים מאכילת חמץ, כל אלו
מכשירים את כל אחד מישראל
שיזכה לגאולה.

וכל כך למה. כי כמו שביציאת
מצרים היה 'תעבדון את
האלוקים על ההר הזה', שהשי"ת
ידע שבני ישראל רוצים לעבוד את
השי"ת, והם עומדים לעבוד את
השי"ת, והם עומדים להתבטל
לפני השי"ת ולרצון ה', ושיבטלו
עניני המידות והגיגונים, ועל ידי כן
הוכשרו בני ישראל לגאולה. כך
יהיה אצלנו.

התבטלות להשי"ת על ידי לימוד
התורה

כיצד יכולים אנו להתבטל
להשי"ת, זווי אזוי גיט

איז דער בורא עולם. ער איז
משגיח אויף יעגען איינעם, און
אלעס וואס טוהט זיך איז נאר
דער רצון ה'. און אהן דער רצון
ה' קען זיך גארנישט טוהן."

"דער אייבערשטער נעמט
געצאהלט ח"ו פון די
רשעים, פון די מצריים נעמט דער
אייבערשטער געצאהלט. און
דער אייבערשטער גיט שכר פאר
די צדיקים. דער כלל ישראל איז
אויסגעלייזט געווארען."

ביציאת מצרים גילה השי"ת
האמונה שהוא

הבורא עולם, המשגיח על כל אחד
ואחד, וכל מה שנעשה בעולם הכל
נעשה רק על ידי רצון ה', וללא
רצון הבורא לא נעשה כלום.

השי"ת הראה אז שהוא נפרע
מהרשעים ומהמצריים,
ונותן שכר לצדיקים, שגאל את בני
ישראל ממצרים.

כל זה נשפע בזמן של חג המצות,
שאז קנו האורות שהשתרשו
בכלל ישראל. האמונה בהקב"ה
הושרשה בישראל בשעת יציאת
מצרים, ואורות אלו חוזרים
ומתעוררים כעת בחג המצות.

דער גאנצער מוח פון דער מענטש ווייקט זיך אין רצון ה'. אז מ'לערענט אַ דין, אַ משנה, אַ גמרא, אַ ראשון, אַ אחרון, דאס איז דער רצון ה'. מ'נעמט אין זיך אריין דעם רצון ה', דער אייבערשטער זאגט עס, 'מאימתי קוראין את שמע בערבית', זאגט אונז דער רבוננו של עולם דאס."

מהו קדושת התורה. צריכים לדעת שהתורה היא המזון של כל העולמות, כמו שנאמר (משלי ו, כג), 'כי נר מצוה ותורה אור'. התורה היא עיקר המזון של כל העולמות, עיקר המזון שמחזיק את נשמת האדם ומרוממתו, ומכינה את האדם כדי שיוכל לזכות בחיים הנצחיים. לזכות לקבל פני השכינה זה רק על ידי לימוד התורה.

השי"ת נתן לנו את התורה, שעל ידי כן כל המחשבה של המוח תהיה הידיעה מהו רצון ה'. כשלומדים הלכה פסוקה, משנה או גמרא, או דברי הראשונים והאחרונים, לומדים מהו רצון ה'. האדם מכניס בתוכו רצון ה', שכן כשלומדים 'מאימתי קוראין את שמע בערבית', זהו דבר ה' אלינו.

מען זיך איבער צו דעם רבוננו של עולם! האופן העיקרי להתבטל להשי"ת בדורנו הוא על ידי לימוד התורה. על ידי שהאדם עוסק בתורה, ומונח כל כולו בקדושת התורה, 'ער ווייגט זיך אין קדושת התורה', וכמובן שלומד תורה עם הכוונה הראויה שצריכים ללמוד תורה.

הכוונה הראויה שצריכים לכוון בשעת לימוד התורה, מבואר בספרים שהכוונה היא, שיקבל האדם על עצמו לדעת מהו קדושת התורה.

קדושת התורה

"דער קדושת התורה, תורה איז דער מזון פון אלע עולמות, 'כי נר מצוה ותורה אור' (משלי ו, כג). תורה איז דער עיקר מזון פון אלע עולמות. דער עיקר מזון וואס האלט דעם מענטש, די נשמה פון דער מענטש, וואס ס'הייבט דעם מענטש, וואס ס'איז מכין דער מענטש אויף זוכה צו זיין לחיים הנצחיים, אויף זוכה צו זיין לקבל פני השכינה, איז דאס דורך לימוד התורה."

"דער אייבערשטער האט אונז געגעבען אַ תורה, וואס

קדושת מצוות דרבנן

זהו גם הכוונה בכל המצוות דרבנן. כשהחכמים נתנו לנו לקיים מצוה, אין הכוונה רק שהשי"ת נתן כוח לחכמים לעשות גדרים וסייגים. דברי חכמים ומצוות חכמים זהו רצון ה' ורצון התורה. כל הגדרים והסייגים הכל הוא רצון הבורא, והיא מן התורה, אלא שהדבר נתגלה על ידי החכמים. השי"ת השפיע על החכמים ברוח קדשם, שהם יהיו אותם שיגלו מהו רצון ה' לעשות גדרים וסייגים.

לכן אם מזולזלים חלילה במצוה דרבנן, הלה אינו נכלל בכלל יהודי, 'איז ער בכלל נישט קיין איד אינגאנצען', לפי שכופר ומזולזל בתקנת חכמים. שכן מהות תקנת חכמים הוא, שזהו עצם רצון השי"ת. שרצון השי"ת מתגלה על ידי התקנת חכמים, כי ברוח קדשם הם מגלים לנו מהו רצון ה'.

כמו כן כשיש בדברי חז"ל אסמכתא מפסוק, אין זה דבר של מה בכך, 'ס'איז נישט אַ צוטשעפעניש, אַ מליצה'. כשחכמים אמרו אסמכתא, זהו עצם התורה, אלא שיש לחכמים הכוח לדרוש את האסמכתא, אבל האסמכתא זהו רצון ה'.

כשהאדם עוסק בתורה, שלומד רצון ה', ומקבל על עצמו לקיים רצון ה'. וכשלומדים דברי האגדות בדברי חכמים והסיפורים, עד כמה שיש לנו הבנה באגדות חז"ל, צריכים ללמוד את דברי המוסר שיש באגדות חז"ל, וללמוד דרכי החיים, ויבטל עצמו לדרכי חיים אלו, כל זה נכלל בקדושת התורה, והיא נדבקת בו באדם, 'דאס קלעפט זיך צו צום מענטש', ועל ידי כן גדל האדם.

זהו דרך החיים שיש לאדם לשאוף אליה.

גודל כוח קדושת התורה וסתרי התורה

כדי להבין ולהשיג עד כמה גדולה כוחה של קדושת התורה, איתא מהחתם סופר על מה שנאמר (דברים לג, ב), 'ה' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן ואתה מרבבות קודש'. ואמרו חז"ל שחיזר הקב"ה על כל אומות העולם לראות אם ירצו לקבל את התורה, אלא שהאומות לא רצו לקבל את התורה, והתורה נשארה אצל בני ישראל.

ותמה החתם סופר, הלא אילו היו אחד מאומות העולם

תורה דער חלק פון דער גאנצער פארנעם וואס די תורה טראגט אין זיך מיט'. ההלכות שנרמזים בתגים, דרכי ה' המרומזים בתורה, וסתרי התורה שיש בתורה.

עם ישראל היו מוכנים לקבל את התורה בשלימותה, וכשבני ישראל קיבלו את התורה, יש לנו שייכות עם התורה בשלימותה - עם כל הסתרי תורה, עם כל אלפי ההלכות הנדרשים בתורה.

גם מי שעדיין אינו משיג כל סתרי התורה, 'ס'איז נישט קיין חילוק צו מיר פארשטייען עס צו מיר פארשטייען עס נישט'. בפועל יש לנו הכוח להבין סתרי התורה. והיו בישראל, התנאים והאמוראים, שהשיגו כל הענינים הללו.

התורה אין לה שיעור וגבול

אנו מוצאים בחז"ל, שלעתיד לבוא ילמד השי"ת תורה עם בני ישראל.

הנה כמה שנים תימשך התקופה של לעתיד לבוא, מאה שנה, אלף שנה. הלא לעתיד לבוא תימשך בלי שיעור וגבול, ובכל השנים האלו השי"ת ילמד תורה עם בני ישראל, ואז יהיה 'כי מלאה

אומרים שמסכימים הם לקבל את התורה, הרי שהיו זוכים בתורה, ומה היה אז דינם ומעמדם של בני ישראל.

ואם נאמר, שגם אנו היינו מקבלים את התורה יחד עמהם. זה לא יתכן לומר, שהרי אנו בני ישראל היינו ארבע מאות שנה בגלות מצרים, שם היה 'ועבדום ועינו אותם'. ואיך יתכן שהגויים היו זוכים בתורה ללא גלות מצרים. על מה ולמה הצטרכו בני ישראל לעבור גלות מצרים. ומה גם שאנו יש לנו זכות אבות והגויים אין להם זכות אבות, איך היתה מתבטלת הזכות אבות שלנו.

ומבאר החתם סופר, שהכוונה הוא כוונה אחרת לגמרי. הנה לגבי התורה שבכתב אמרו חז"ל (מנחות כט:), שבכל תג שבתורה תלויים תילי תילים של הלכות. היינו שיש בתורה שבכתב יותר תגין מתיבות, ובכל תג יכולים לדרוש תילי תילים של הלכות.

והכוונה בזה הוא, שכשלומדים תורה שבכתב ותורה שבעל פה יש בזה הביאור והמובן הפשוט של פסוקי התורה ומשפטי התורה. אך יתירה מזו, שיש גם כל מה שנכלל ונרמז בתורה שהתורה מכילה בתוכה, 'ס'איז דא אין די

השכינה און מ'וועט לערנען
תורה מיט כביכול אליין".

"מור האבען נישט קיין השגה
וואס דאס מיינט, אבער
דאס איז די אמונה שלימה וואס
א איד דארף גלייבען. און איינער
וואס גלייבט עס נישט איז ער א
מחוסר אמונה".

מבואר בדברי חז"ל, שתורה
יכולים ללמוד אלפי
אלפי שנים, באופן שהשי"ת הוא
כביכול המלמד ואנו דור דיעה, כי
מלאה הארץ דעה. שכן התורה
היא גדולה מאוד, אין לה שיעור
ואין לה גבול.

זה מה שיש בתורה, ואין לנו
השגה בכונת הדברים שלא
תהיה גבול וקץ לתורה.

כמו שיש מהלך העולם שבכל יום
השמש עולה ובכל יום יש
אוויר לנשימה, כך יהיה לעתיד
לבא, שהחיים ימשכו לנצח. לא
יהיה מי שיחלה, ולא יהיה לאדם
שום דאגות, כולם יהנו מזיו
השכינה.

ובמה תהיה עסקינו, אנו נשב
ונהנה מזיו השכינה
ונלמד תורה מפי כביכול בעצמו.

אין לנו שום השגה בדבר, אבל
כל אחד מישראל צריך

הארץ דעה את ה' כמים לים
מכסים' (ישעיה יא, ט).

ויש לנו להתבונן בזה, כמה שנים
אפשר ללמוד תורה?!

"שטייט דא אין חז"ל אזוי. די
תורה קען מען
לערנען טויזענטער טויזענטער
יאהרען, ווען דער אייבערשטער
כביכול איז דער רבי און מיר
זענען דער דור דיעה, 'כי מלאה
הארץ דעה".

"און די תורה איז אזוי גרויס,
ס'האט נישט קיין שיעור,
ס'האט נישט קיין גבול, דאס
ליגט אין די תורה. מיר האבען
נישט קיין השגה וואס דאס
מיינט, ס'וועט נישט זיין קיין
גבול און קיין ענדע".

"די וועלט וועט אהנגיין, גלייך
ווי יעדען טאג גייט די זוהן
אויף, און יעדען טאג איז דא
לופט, איז אזוי וועט זיין לעתיד
לבוא. דער לעבען וועט אהנגיין
שטענדיג, מ'וועט קיינמאהל
נישט קראנק ווערען, מ'וועט
נישט האבען קיין דאגות, מ'וועט
נהנה זיין מזיו השכינה".

"און וואס וועט מען טוהן,
מ'וועט נהנה זיין מזיו

מה שאנו לומדים, הרי הם דברים העומדים ברומו של עולם.

כשלוּמדים

פסוק בתורה,
'בראשית ברא

אלוקים את השמים ואת הארץ',
'ידבר ה' אל משה לאמר', על ידי
כן נדלקת בנשמותינו האורות של
פנימיות התורה, 'סיווערט
אנגעצונדען אין אונזער נשמה די
אורות פון פנימיות התורה'. ועל
ידי מה שנדלק בנשמותינו האורות
של פנימיות התורה, זה מכין
ומכשיר אותנו לעתיד לבוא שנוכל
לקבל התורה מפי הקב"ה.

באופן

זה יש ללמוד תורה, 'מיט
דעם צוגאנג דארף מען
לערנען תורה', ולדעת שזהו
קדושת התורה.

מהו תורה לשמה

בספרי הרמח"ל ובעוד ספרים
מבארים, שכשאחד

עוסק בתורה רק משום שהוא
מצוה ללמוד תורה, הרי זה תורה
שלא לשמה. תורה לשמה היא
הלומד תורה כדי לזכות לקדושת
התורה. כשהאדם עומד ומבין מהו
קדושת התורה ומאמין באמונה
שלימה בשגב קדושת התורה,
וחפץ ומבקש לקנות קדושת

להאמין בזה באמונה שלימה. ומי
שאינן לו אמונה זו הרי הוא מחוסר
אמונה.

עם ישראל קיבלה התורה

בשלימותה והדרה

ומבאר

ההבדל בין ישראל
לעמים. אילו היה עם אחר שהיו
מקבלים את התורה, הם היו
מקבלים רק את פשטות התורה,
פשטות ההלכות שנאמרו בתורה,
ואפילו את החלקים שהוסיפו
חכמים, גם את זה היו הגויים
מקבלים, אבל לא היה להם
שייכות עם פנימיות התורה.

אך

אנו בני ישראל זכינו להיות
מקבלי התורה, את התורה
בתוקפה, התורה בתפארתה.

אורות פנימיות התורה ע"י לימודה

כשאנו

עוסקים בתורה, אף
שההשגות שלנו
קטנים הם עד למאוד, ואין אנו
מבינים מאומה ולא משיגים
מאומה, כי אין אנו מבינים יותר
מהתורה בפשטות, 'מער ווי טייטש
ווייסען מיר נישט'. אבל יש לנו
לדעת שגם כשאנו רק מתרגמים

מתיישב ללמוד יתפלל שעל ידי התורה שלומד - כל סוג של תורה שלומד, שיגיעו התיקונים לעולמות שהתורה צריכה לפעול בהם את פעולתה. זהו לימוד תורה לשמה.

גם נער צעיר יכול לגרום ל"מעל שמים חסדיך"

מי שלומד תורה שלא לשמה, אבל לימודו הוא מתוך תמימות וערליכקייט, זהו גם כן טוב, שכן מתוך שלא לשמה בא לשמה. אבל אז זה רק בגדר 'עד שמים חסדיך'. אך מי שלומד תורה לשמה, הרי הוא מהפך עולמות, 'טוהט ער איבערדרייען עולמות', כי הוא ממשיך חסדי ה' בעולם.

הלא רח"ל יש כמה מיני חלאים בעולם, ויש צרות בישראל, ויש מחלוקת, ויש פורענות בישראל. אך כשהאדם לומד תורה לשמה, נשפע מזה שיהיה 'מעל שמים חסדיך'.

כשהאדם עוסק בתורה, גם אם הוא בחור צעיר בן י"ג שנה, 'א דרייצטען יעריגע אינגאלע', ואינו יודע מה נפעל על ידי לימוד תורתו, ואינו יודע כמה חולים נתרפאו על ידי לימודו, ואינו יודע כמה אנשים היו עלולים

התורה, ושיהיה לו שייכות עם התיקונים שנעשים על ידי לימוד התורה לפי שהוא יודע מהו התורה. זהו תורה לשמה.

אבל מי שלומד תורה כי הוא רוצה לקבל שכר על לימוד התורה, או משום שחושש שהשי"ת יענישנו על ביטול תורה, זהו עדיין בגדר תורה שלא לשמה. אמנם הלוואי והיינו בגדר זה של תורה שלא לשמה, הלא מתוך שלא לשמה בא לשמה. אבל זהו תורה שלא לשמה.

על הלומד תורה לשמה אמרו חז"ל (פסחים נ:), שעליו נאמר 'כי גדול מעל שמים חסדיך' (תהלים קח, ה). כשלומדים תורה לשמה, גם אם אינו משיג מהו התורה, אבל אם הוא לומד מתוך האמונה שלימה בקדושת התורה ולומד מתוך תשובה, זהו לימוד תורה לשמה.

וכפי המבואר בספר נפש החיים, שלפני שמתחילים ללמוד תורה צריכים להרהר בתשובה, ולפני שמתחילים ללמוד צריכים לקבל יראת שמים.

ובנוסף על זה, לאחר שהרהר האדם בתשובה וקיבל על עצמו מלכות שמים, כשהוא

כיצד זוכים לקדושת התורה

על כל פנים, ענין זה מפורש בדברי המפרשים מגדולי האחרונים, שהכוח של הלומד תורה תלויה בשני ענינים - בקדושת המחשבה וטהרת הלב של העוסק בתורה, ובעמקות שהוא משקיע בלימודו.

מי שישב במשך כל ימות השבוע ויעביר את הסדרה, גם אם יעביר את הסדרה עם הכוונות העמוקות ביותר ומתוך עמקות הלב, אין הכי נמי על ידי לימוד זה יפעל ענינים גדולים, אבל אין זו התועלת הרצויה.

התועלת הרצויה הנפעלת על ידי לימוד התורה,

דער אויפטוה דורך דער לערנען, נפעלת על ידי שילמד תורה באופן שילמד דברי הגמרא עם דברי הראשונים והאחרונים, ויטייגע בלימוד התורה מתוך עמל ויגיעת התורה.

כשלומדים מתוך עמל התורה, עם כל כוח המחשבה שהעניק לנו השי"ת, ומייחדים כוח זה לתורה ולומדים מתוך טהרת הלב, אזי זוכים לכוח התורה, שהתורה תוכל להשפיע.

להיענש בעונשים, ורק על ידי לימודו ריחם השי"ת עליהם. כי על ידי לימודו מתגבר מידת החסד על בני אדם ולא יבואו לשום רעה ומכשול.

"עד שמים חסדך"

במה דברים אמורים, כשלומדים תורה לשמה. אבל כשהלימוד אינו לשמה, אזי נאמר בפסוק 'עד שמים חסדך'. אך אף על פי שתורתו אינו מועילה כל כך, אך בכל אופן זה משפיע השפעות באופן של 'עד שמים חסדך'.

הזהירות מלימוד באופן שאינו כראוי

אמנם מי שלימודו הוא לא רק שלא לשמה אלא כדי לקנתר, זה מין תורה אחרת. ואז יש שיטות בכמה ראשונים שבאופן זה עדיף לו שלא ילמד כלל.

אמנם יש אומרים שגם כשלומדים באופן זה עדיין יש מעלה בלימוד זה, כי זהו בכלל הלימוד שמחזירו למוטב, כי הרי על התורה אמרו ש'המאור שבה יחזירנו למוטב'. וענין זה פועל גם בתורה שלא לשמה.

חטוף ולמד

יש לנו להתבונן, וביותר צריכים בחורים צעירים להתבונן בדבר זה, כמה זמן העניק לנו השי"ת שנוכל לעסוק בתורה, כמה זמן יש לנו, 'זויפיהל צייט האט מען'.

כמה הם שני חיי האדם, הלא אין אדם שיודע מתי יהיה היום בו יקראו לו לחזור למעלה. כמו כן אין איש יודע עד כמה יהיה בריא בימי זקנותו, ועד כמה יוכל לעסוק בתורה. אין אדם שיודע דבר זה, 'קיינער ווייסט דאס נישט'.

בחורים צעירים יושבים במקום באופן שמחסדי ה' היא שהורידו מהם את העול, שאין על גבם עול הפרנסה ועול דרך ארץ, ואם כן צריכים לנצל את הכוחות והזמן שנתן לנו השי"ת כדי שנוכל לעסוק בתורה.

כשנעלה לעולם העליון, שוב אי אפשר לשנות מאומה. רק מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת (ע"ז ג). שם פועלים לפי מה שפעלו בעולם הזה, כי הנצחיות גדילה כפי מה שפעלו בעולם הזה.

כשנלמד תורה בעולם הזה כרצון השי"ת, להכיר בקדושת התורה, ושמהלך

החיים - עד כמה שהוא בידו היא כהשקפת התורה, 'זיך צושטעלען ווי ווייט מעגליך צו השקפת התורה'. ועל ידי זה שלימודו היא מתוך טהרת התורה, על ידי כן יזכה לשבת לעתיד לבוא לקבל התורה מפי השי"ת.

אז נזכה להשגות התורה. לפי מה שלמדו בעולם הזה תורה מתוך טהרת הלב ומתוך השקפות טהורות ומתוך עמל התורה, כפי זה נזכה ללמוד תורה מפיו של כביכול בעצמו.

זהו שורש השקפת התורה.

ההתקרבות לבורא רק ע"י לימוד התורה

חסד ה' היא שהשי"ת העניק לנו דרך ונתיב כיצד להכניס עצמינו לעבודת ה', 'דער אייבערשטער האט אונז געגעבען אַ וועג זיך אריין צו ווארפען אין עבודת ה'". להיכנס לעבודת ה' מתוך טהרה, בטהרת הלב, בטהרת המחשבה, ולקבל השקפת התורה.

בפשטות, בדורותינו אנו, כל זה אפשר רק על ידי לימוד התורה. הדבר היחיד שמקדש איברי האדם, ומקדש מחשבתו ורגשי לבבו להשי"ת, זה

הדרך אצלנו להיות בטלים ומבוטלים להשי"ת זהו רק על ידי לימוד התורה, כי על ידי לימוד התורה נעשה האדם בטל להשי"ת.

מי שעוסק בתורה, ויחד עם זה יש לו חשק שיהיו לו כלים נאים בביתו, 'ער האט אַ חשק אויף אַ שיינער פארניטשער', ויש לו חשק לכבוד וכדומה, זהו ראייה והוכחה שהוא פגום. כי אילו היה מתבטל בדיעותיו והשקפותיו להשי"ת, לא היו לו שום חשק לכלים נאים, יואס פארניטשער, ווען פארניטשער', הלא כל הכלים אינם כי אם קרשים בעלמא.

הכבוד היא דבר יקר

כמו כן, איזה ענין יש לו בכבוד, הלא הכבוד פוגם בו, הכבוד מבטלו, אוי לו למי שנותנים לו כבוד, אשרי האדם שאין נותנים לו כבוד. אך מי שהכבוד נחשב אצלו ליחוס, אוי לו, ומי יודע מה נפרעים ממנו עבור הכבוד, יוער ווייסט וואס ער צאהלט אפ פארין כבוד.

'כבוד' זהו דבר שמשלמים על זה הרבה, 'דער כבוד איז זייער אַ טייערע זאך', הלא האדם בעצמו מעיד שהכבוד הוא דבר

שייך רק על ידי לימוד התורה. שכן לימוד התורה מכשיר את האדם, היא מכשירה את ליבו ומוחו. 'לימוד התורה פֿאשער'ט אויס, ס'כאשער'ט דאס הארץ, און ס'כשר'ט דעם מוח'.

כשארם מרגיש שמחשבותיו והרגשיו אינם כראוי, אף שהוא לומד תורה, מזה ידע שהלימוד היא שלא לשמה. כי אילו היה לימודו לשמה, הרי שבוודאי היה מרגיש איך שליבו נטהר ואיך שמחשבותיו נטהרים, יואלט ער געמוזט שפיהרען אז דאס הארץ ווערט אויסגערייניגט, און די מחשבה ווערט אויסגערייניגט.

ע"י התורה מתבטלים להשי"ת ומאבדים חשק לגשמיות

הביטול להשי"ת ע"ד שהשיבו לנציב רומי כששאל למה אין נותנים כבוד למלך ישראל, וגם אילו היה מגיע ובא לכאן דוד המלך שהיה צדיק, למה לא יתנו לו כבוד ללכת לפני שאר הבאים. ועל זה השיבו לו שאין גבהות לפני המקום בזמן ההכנה לעבודת ה'. כשעומדים בעבודת בית המקדש, כל אחד נעשה בטל ומבוטל.

וכשמבזים אותו יכול הוא לחשוב מה הרווחתי בזה שאני צדיק, האם הרווחתי במה שהנני צדיק. אך האמת הוא, שהשי"ת ברוב רחמיו מעניק לו שעל ידי מה שיש לו צער על ידי הבזיון, נחשב לו כאילו כאבו לו הבזיונות כמו שהם כואבים לאדם פשוט.

במה דברים אמורים, באופן שליבו ומוחו של האדם נקיים, שיש לו טהרת המחשבה וטהרת הלב.

סגולת ימי חג הפסח

אנו עומדים עכשיו בחג המצות, ימים המסוגלים להכיר באהבת ה' לכלל ישראל, להכיר בשורשי האמונה שקנו בני ישראל בשעת יציאת מצרים. שגם היום יכירו וידעו האמונה, ויקבלו על עצמם הקדושה והשקפת התורה לכל ימות השנה, ועל ידי כן נוכשר לקראת הגאולה העתידה.

הזהירות מהשקפה שאינה ראויה

האדם צריך לראות שלא להתפעל מהעולם, ולא להתפעל מההשקפות הזרות שיש היום בעולם. מכל מיני ההשקפות הזרות שיש היום

יקר, כי הריהו רודף אחר הכבוד. גם השי"ת אומר שהכבוד הוא דבר יקר, והאדם שנוקק לכבוד צריך לשלם עליו.

מי יודע כמה משלם האדם עבור הכבוד, עבור מה שנותנים לו כבוד, 'וער ווייסט וואס דער מענטש צאהלט פאר'ן כבוד'.

בשל"ה הק' מפרש שההיפך הוא הנכון, שהאדם שמבזים אותו זהו הדבר הטוב לו ביותר, והיא השכר הטוב לו ביותר, כי יש לו צער, וזה אינו צער שיש בו ביטול תורה. כשיש לאדם בזיונות זהו צער. אבל כשיש לאדם צער אחר, כגון מי שכואב לו שינוי, הרי זהו צער שיש בו ביטול תורה. אבל צער של חסרון כבוד, אינו מפריע לאדם ללמוד ולהתפלל.

מי שכבר עבד על עצמו כל כך שהבזיונות אינם מפריעים לו או אינם מכאיבים לו, 'איינער וואס איז אזוי אויסגעארבעט וואס ס'הארט איהם נישט, בזיונות טוהען איהם נישט וויי', הרי שהשי"ת ינכה לו על ידי הבזיונות שיש לו כאילו היה אדם פשוט שמפריע לו הבזיונות.

לפעמים יש אדם אחד שאינו מחפש אחר הכבוד.

ערליך אין געלט, או שמונח בכעס או בגאווה, ואינו יכול למנוע עצמו מכעס או מגאווה, אם בניו לומדים לנהוג מדרכיו, נמצא שהוא זה שמגרש את בניו מעולם הבא, 'ער איז דער וואס טרייבט זיי ארויס'.

אפילו שיש להם דין של תינוקות שנישבו, ואולי כשהבן או הבת יראו את כעסם לחוץ, יהיה דינם רק בבחינת תינוקות שנישבו, אך אעפ"כ לשכר לא יזכו.

נמצא שהאב הכעסן, או האב שיש לו מידות מושחתות, שאינו מחנך את בניו כראוי, הרי הוא מאמלל את בניו, 'ער מאכט אומגליקליך זיינע קינדער'.

אך מאידך, אברך שהשי"ת בירכו בפיקדונות, הפיקדונות הם נשמות ישראל. השי"ת הפקיד בידי נשמות ישראל, ולא לחינם העניקו לו את הנשמות, מן השמים נתנו בידו נשמות ישראל כדי שיחנכם כבני ישראל ויזכו לחיים הנצחיים.

כל זה נמצא בידי האב, האם להביא את בניו לחיים הנצחיים, או חלילה להביאם למצב שיאבדו הכל.

בעולם. אפילו מצד אותם שהם שומרי תורה ומצוות, השי"ת יסלח להם.

יתכן שהאדם ישמור תורה ומצוות, אבל השקפתו אינו ראויה. ואף על פי שצריכים ללמד זכות על כל אחד. יש ענין של תינוקות שנישבו, מי שהוא מהתינוקות שנישבו הרי זהו גדר של אונס. כמו שכתב הרמב"ם, שמי שנולד לאב ואם שאינם שומרי תורה ומצוות, ויש מי שהוא במצב יותר קשה, שגדל בין הגויים ואינו יודע כלל שהוא איש יהודי, הרי שהשי"ת לא יענישנו על חטאיו, אך בכל זאת לא יזכה לשכר מן השמים.

מבואר שהענין של תינוקות שנישבו פועל באדם שיהיה לו דין אונס, אבל על ידי כן לא קונים שכר.

תקפיד האב בחינוך הבנים

אברכים שיש להם בתים, והשי"ת בירכם בבנים, עליהם לידע גודל האחריות המוטלת עליהם. כי כשחלילה האב אינו מתנהג בעניני מידות באופן הראוי, או שאינו נזהר בממון שאינו שלו, 'ער איז נישט

דמו ודם זרעיותיו

החשבון הוא חשבון יותר עמוק, 'ס'גייט נאך ווייטער גייט עס'. על הפסוק (בראשית ד, י), 'קול דמי אחיך צועקים אלי מן האדמה', פירש"י 'דמו ודם זרעיותיו'. שכך אמר השי"ת לקין, על ידי מה שהרגת את הבל, הרי שהבנים שיצטרכו להיוולד מהבל צועקים מן האדמה על שלא נולדו.

ולכאורה יש להבין, למאי נפקא מינה ממי יולדו, כי אם לא נולדו מהבל, הרי שיוולדו לאב אחר, ומהו צעקתם, 'וואס איז דער געוואלד'. יש בשמים אוצר של נשמות, וכשהבל נהרג, הרי אדם אחר יקבל נשמות אלו, ומהו הצעקה הגדולה, 'וואס דארף מען שרייען, וואס איז דער געוואלד', הלא יולדו לאב אחר.

אך מבואר כאן בפסוק אחרת, 'שטייט דאך דא אנדערש', וזהו פשטות הדברים. שאי אפשר לנשמות להיוולד מאב אחר, הנשמות האלו אין בכוחם להיוולד רק אצל אדם מסוים זה. באופן זה הועיד כביכול את הבריאה. ומאחר שהבל נהרג, כי מחמת רשעותו

הרג קין את הבל, הרי שנשמות אלו שוב לא יולדו.

נמצא, שאילו היה הבל מת כי לקחו השי"ת, נמצא שלא היה צריך לזכות לנשמות אלו. אך כשמת הבל מחמת שהרגו קין, הנשמות שהיו צריכים להיוולד מהבל, שוב לא יולדו.

מזה יש ללמוד גדול האחריות המוטלת על כל אב ואם על חינוך צאצאיהם, 'וואס פאר אַ אחריות עס ליגט אויף יעדער טאטע מאמע אויף דער חינוך פון זייערע קינדער'. החינוך לבנים יכול לפעמים להיות המבדיל בין חיים למוות.

לפעמים יתכן שהאב מדמה, שהוא ירא שמים, הוא מדמה שהוא למדן, הוא מדמה שהוא חסיד, הוא מדמה על עצמו כל הטוב. אבל יתכן שהוא רוצח את בניו.

ואם תאמר הלא הוא למדן וחסיד וירא שמים. אמת הדבר, אכן יש בו כל המעלות האלו, אבל הוא גם כן רוצח את בניו, לפי שמידותיו אינם מזוככים, ונמצא שבניו ילמדו ממנו כיצד לנהוג שלא כראוי, ובזה הוא מגרש את בניו מעבודת ה',

כמו שנאמר 'אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים' (שמות כ, ב).

בחג הפסח נשרשים בבני ישראל יסודות התורה, כיצד צריך שיהיה מהלך מחשבתו של האדם, וכיצד יהיו הרגשיו. בימי חג הפסח זהו הזמן לשוב בתשובה על ההשקפות שהיו לו עד עכשיו, להיכנס לתורה ולעבודת ה', ויזכה את עצמו ואת בניו, להכשיר עצמו לזכות לחיים הנצחיים.

ער פארטראבט די קינדער פון אידישקייט. ומגרש את בניו שלא יוכלו לזכות לחיים הנצחיים. נמצא שמלבד מה שהוא חסיד ולמדן וצדיק, הוא רוצח את נפש צאצאיו.

בחג הפסח נשרשים יסודות התורה

היום בימי חג המצות, הזמן בו קנו בני ישראל את האמונה בה', האמונה בה' היינו

חול המועד פסח תשס"ו

'ודגלו עלי אהבה' - ימי הפסח הם השורש של מידת

האהבה להשי"ת ולעבודתו וחינוך הבנים בדרך האהבה

בשלימות את מעלותיהם, כשסיימו לעלות כל המעלות, לאחר שזכו לשֶׁבֶת וּמֵן ושאר המעלות.

אך אנו רואים שהעיקר החג היא דווקא על ההתחלה בשעה שכלל ישראל נהיו לעם, שזה היה ביציאת מצרים, שזה היה רק ההכנה ל'נעשה ונשמע'. אלא שהכנה זו הוא היסוד הגדול של הכלל ישראל, על אף שעדיין לא קיבלו את התורה, והעיקר היא כשנעמדו וקיבלו על עצמם עול מלכות שמים, וזה היה בשעת יציאת מצרים.

"לך ה' הממלכה"

בסיום ההגדה של פסח אומרים: 'צדיקיו יאמרו לו, לך ולך, לך כי לך, לך אף לך, לך ה' הממלכה'. זהו המהות שהיה בשעת יציאת מצרים, ההתבטלות של הכלל ישראל להשי"ת, בהכרזה של לך ה' הממלכה. זה היה ביציאת מצרים.

הדיבור הראשון במתן תורה היה 'אנוכי ה' אלוך' אשר הוצאתיך מארץ מצרים' (שמות כ, ב), שהשי"ת הוציא את בני ישראל מארץ מצרים באותות ומופתים. עשרת הדברות התחיל בדיבור זה, כי על ידי הניסים האלו הבדיל אותנו הקב"ה מן התועים ובחר בנו לעם ה' והבדיל אותנו מן התועים, ועל ידי כן נזכה לחיים הנצחיים ולחיי העולם הבא.

שורש הכל היה בשעת יציאת מצרים.

העיקר ההתחלה של קבלת עומ"ש

והנה בהגדה של פסח מונה בעל ההגדה כמה מעלות טובות למקום עלינו, שהוציאנו ממצרים וכו'. ומנה בעל ההגדה ט"ו מעלות שנתעטרו בהם בני ישראל.

ולכאורה יש להבין, שאם כלל ישראל נתעטרו במעלות אלו מעלה אחר מעלה, אם כן היו צריכים לערוך את חג הגאולה כשהשיגו בני ישראל

לבוא בשעת תחיית המתים שוב
יאמרו ישראל שירה. אבל הרצון
לשירה והתשוקה לשירה והכוונה
לבוא לידי שירה, זה היה בשעת
יציאת מצרים.

“מי הקדימני ואשלם”

באיוב (מא, ג) נאמר, ‘מי הקדימני
ואשלם’. השי”ת אומר,
מי הקדים לו שיצטרך לתת לו
שכר. ואמרו במדרש (ויק”ר כו, ב),
רוח הקודש אומרת, מי הקדימני
ואשלם, מי קלס לפני עד שלא
נתתי לו נשמה. מי מל לשמי עד
שלא נתתי לו בן זכר. מי עשה לי
מעקה עד שלא נתתי לו גג. מי
עשה לי מזוזה עד שלא נתתי לו
בית. מי עשה לי סוכה עד שלא
נתתי לו מקום. מי עשה לי לולב עד
שלא נתתי לו דמים. מי עשה לי
ציצית עד שלא נתתי לו טלית. מי
הפריש לפני פאה עד שלא נתתי לו
שדה. מי הפריש לי תרומה עד
שלא נתתי לו גורן. מי הפריש לפני
חלה עד שלא נתתי לו עיסה. מי
הפריש לפני קרבן עד שלא נתתי לו
בהמה’.

עוד אמרו במדרש (במדבר רבה יד,
ב), אמר רבי תנחום ב”ר
אבא, מי שאין לו נכסים ועושה
צדקה וגמילות חסדים. מי שאין לו

כל הכוחות שזכו להם כלל
ישראל לאחר מכן, שזכו
למצות שבת זכור את יום השבת
לקדשו (שמות כ, ח), שהוא זכר
למעשה בראשית, וכל שאר
המעלות שזכו להם בני ישראל,
הכל היה בכוחו של יציאת מצרים.

עלה בליבו לומר שירה

בשירת הים נאמר (שמות טו, א),
‘אז ישיר משה ובני
ישראל וגו’’. ופירש רש”י, ‘אז
כשראה הנס עלה בלבו שישיר
שירה וכו’ אמר לו לבו שישיר וכן
עשה ויאמרו לאמר אשירה לה’.

ויש להבין מה בא רש”י
להשמיענו שעלה בדעתו
לומר שירה ושכן עשה.

בשפת אמת כתב לבאר, שעיקר
המעלה היה מה שעלה
בדעתו, שהמדריגות שזכו להם
כלל ישראל לא הגיע להם על ידי
השירה, אלא על ידי מה שעלה
בדעתו לומר שירה, שכל אחד
מישראל הבין שצריכים לשיר
עכשיו. זה היה עיקר השירה.

רש”י מפרש בנוסף, מדרשו
אמרו רז”ל, מכאן רמו
לתחיית המתים מן התורה’.
והכוונה בזה הוא, שאכן לעתיד

מבקשים ממנו. האמת הוא שלא מבקשים מהאדם מאומה, אלא אנו משלמים על הטובות שנתן לנו הבורא, וגם זה אנו משלמים רק ב'משהו'. שכן מעט הצער שיש לאדם כשמל את בנו, הרי השמחה במה שזכה לבן, גדולה לאין ערוך לעומת הצער על מה שצריך למול את בנו.

כשצריכים לשלם שכר לימוד,

עליו להתבונן כמה גדולה שמחתו על מה שהשיי"ת העניק לו בן ויש לו היכולת לגדלו כתלמיד חכם, וזהו שמחה עצומה. ומי שאינו מתבונן כך, 'איזו ער נישט קיין מענטש'. וכך הוא בכל ענין.

זהו מאמר הכתוב 'מי הקדימני

ואשלם', מי הקדים להשיי"ת באופן שהשיי"ת צריך לתת לו שכר. אדרבא, על בני האדם לשלם להשיי"ת על כל הטובות שגמל אתנו. שהאדם שיש לו עינים פתוחות יתבונן כמה יש לו להודות על כל הטובה.

ההכרה שהכל בא מהשיי"ת

להתבוננות זו באים על ידי

יציאת מצרים. שיבוא האדם להכרה של 'לך ה'

בנים ונותן שכר סופרים ומשנים. מי שאין לו בית ועושה מזוזה. מי שאין לו טלית ועושה ציצית. מי שאין לו בנים ומוהל ועושה ספרים ומשאילן לאחרים. אמר הקב"ה, זה הקדים וקיים מצוותי עד שלא נתתי לו במה לקיימן, צריך אני לשלם ליתן לו ממון ובנים שיהיו קוראים בספרים. הוי מי הקדימני לעשות מצוה ואשלם לו שכרה'.

גודל החיוב להשיב טובה להשיי"ת

על כל חסדיו

האמת היא שבכל מצוה שאנו

זוכים לקיים השיי"ת אינו 'חייב' לנו, אלא אנו חייבים להשיי"ת. בכל מצוה שאנו מקיימים אנו חייבים להשיי"ת.

לדוגמא, השיי"ת נתן לנו מצות

צדקה. מצוה זו חייבים בה לאחר שהרוויח האדם ממון. השיי"ת ציווה לאדם ללמד את בנו תורה או לשלם שכר לימוד למלמד. חיוב זה נוהג מאחר שכבר זכה לבנים. אלא מי שעדיין לא נולדו לו בנים ובכל זאת משלם שכר מלמדים לאחרים, עליו השיי"ת אומר שצריכים לתת לו בן.

מדברי המדרש יש ללמוד, שעל

האדם לדעת מה

הממלכה, שכל מה שיש לנו מגיע אלינו מהקב"ה.

שיר השירים בפסח - עבודת ה' במידת האהבה ובהמימות

שלמה המלך אמר שיר השירים ואמר מגילת קהלת. והנה במגילת קהלת אמר שלמה המלך 'הבל הבלים הכל הבל'. אבל בשיר השירים, הביאור הפשטות היא ההיפך ממה שנאמר בקהלת. ויש להבין הענין בזה.

בנוסף אנו רואים שתיקנו לומר שיר השירים בפסח. ויש להבין טעם הדבר.

והביאור בזה הוא, שבמגילת קהלת מגנה שלמה המלך על פי שכל את כל תאוות העולם הזה, ש'הכל הבל'. אבל במגילת שיר השירים - כשקוראים המגילה, רואים ששם הראה שלמה המלך החמדות הגופניות והגשמיות שיש לאדם, ומדמים את החמדות לאהבת השי"ת. ויש להבין ביאורו.

זה פשוט שחלילה אם יתנהג האדם על פי הפשטות שבשיר השירים, יהיה אדם אומלל, 'א' אומגליקליכער מענטש'. אלא שכך הוא סדר העבודה.

הכתב סופר הוסיף יותר מזה. שעל האדם להתבונן, שכשיש לו דמים, והוא עומד לשלם שכר לימוד או שנותן צדקה ונותן עבור החזקת תורה, על זה נאמר 'מי הקדימני ואשלם'. לא רק על החלק של חסרון הממון, אלא גם על 'פעולת הנתינה'. מה שצריכים להכניס היד לכיס ולקחת ממון, או שצריכים לכתוב טשעק. גם בטירחה זו יתבונן, מי נתן לו הכוח לכתוב, מי נתן לו הכוח לפשוט את ידו ולהכניסה לכיס, גם זה בא לאדם מאת ה'.

באופן זה צריך האדם להתבונן בגודל החובות שיש לו כלפי השי"ת, שאין הם חובות כלל, השי"ת אינו נוטל מאתנו דבר. אלא שעל האדם להתנהג במידות אנושיות, 'נאר זיין אַ מענטש'.

השי"ת גילה לנו מהי המידה האנושית, 'ווען איז מען אַ מענטש'. ומי שאינו יכול להתבונן באופן הזה, 'איז ער נישט קיין מענטש אינגאנצען'.

שיקח האדם את החמימות והרתיחות וכל שאר התכונות האלו ויתנהג איתם בדרכי התורה.

וזהו מה שנאמר 'שיר השירים אשר לשלמה', שתכונות האהבה וההרגשים של החמימות ישתמש בהם לקשר ושייכות וקירבה עם השי"ת. שכן בכל אחד ואחד יש הכוחות להתחמם בהרגשים אלו, להוליך את כל ההרגשים להשי"ת, לשמירת התורה ולרחמנות על בני ישראל.

אמנם במגילת קהלת יש מידה אחרת. ויש אומרים שמגילה זו נוהגת אצל האדם בשנים שלאחר ששקטו בו מידת החמימות. כשעל פי הטבע נרגע רתיחת הדמים באדם אז אומרים לו שלא יחפש אחר התאוות והחמדות, שהכל הבל, ולכן יעקור את כל המידות הללו מתוכו. אבל בימי נעוריו יש להשתמש עם כוחות רתיחת הדמים, 'חסד נעוריך' אהבת כלולותיך, שישתמש עם מידותיו כלפי השי"ת.

ביאור ענין קריאת שיר השירים

דווקא בפסח

זהו הטעם מה שקוראים בפסח מגילת שיר השירים, שכן

מעשי האדם בימי נעוריו נקראים מעשי נערות, כמו שנאמר 'זכרתי לך חסד נעוריך', שהשי"ת אומר לכלל ישראל שהוא זוכר להם מעשי נעוריהם, כי בימי הנעורים יש לאדם רתיחת הדמים, 'דער מענטש איז היציג'.

האופן הנכון להשתמש בכוחות אלו

תכונה זו היא מתנת אלוקים, אך צריכים להיזהר באופן השימוש עם תכונה זו. כי אם משתמשים עם מידת החמימות בדרכים שאינם נכונים, יוצא מזה שהאדם חי באופן של פשטות הפסוקים בשיר השירים, כי טבע תכונה זו מוליכה את האדם לדרכים להתנהג כפי הפשטות בשיר השירים חס ושלום.

רצון הבורא אינו שיעקור האדם מעצמו את טבע החמימות, שכן טבע החמימות יש בו הרגשים טובים, ויש בו הרגשים רחבים, ואין ביד האדם להילחם עם עצמו לעקור את הרגשיו.

אנו רואים הרבה אנשים שרצו

לעקור רגשותיהם ועל ידי כן או שירדו מדעתם רח"ל או שנעשו אפיקורסים או שבאו לידי שני הדברים כאחד. רצון הבורא הוא

מצריים זענען געווען עובדי עבודה זרה. אבער צוליב די אהבה פון דער רבונו של עולם צום כלל ישראל, האט ער אויסגעוועלט אין די אידען, און בוחר געווען אין די אידען."

"דער אייבישטער האט זיי געוויזען 'ואת ערום ועריה', די אידען האבען נישט געהאט קיין זכותים. האט דער אייבערשטער זיי געגעבען און זיי באשיט מיט ניסים, באשיט דעם כלל ישראל מיט ניסים און מופתים, און ער האט געצוואונגען די אידען צו אמונה."

"ער האט נישט געצוואונגען חס ושלום בעל כרחם, נאר ס'איז געווען 'ומלכותו ברצון קיבלו עליהם', אבער ס'איז געווען. דער אייבערשטער האט אונז אריין געפיהרט 'בעדי עדיים', איז די גרעסטע מאס אהבה פון דער רבונו של עולם צו אידען איז געווען בני יציאת מצרים."

הטעם למה בפסח קוראים שיר השירים הוא, לפי שבפסח ראו גילויי האהבה של השי"ת לבני ישראל, יודגלו עלי אהבה, שאף שהיו בני ישראל

במגילה זו מראה לנו השי"ת על ידי שלמה המלך גודל האהבה והחמימות שצריך האדם לתורה ולעבודת ה', והעמיד את עבודת האדם בכוח האהבה. כי על ידי ענינים אלו לומדים כוח האהבה שיש באדם, ורצון הבורא הוא שישתמש עם כוח זה לאהבת השי"ת.

דבר זה רואים בחוש, שכאשר האדם בא להילחם בעצמו ובתכונותיו, לא יצא מזה טוב, שכן באופן זה לא יסאר האדם עם שום מעלה, לפי שהוא עוקר מליבו את מידת האהבה, ונשאר ריקן מכל רגש. רצון השי"ת הוא שלא יעקור את מידת האהבה, אלא שישתמש עם מידת האהבה שיש בו לתורה ולקדושה, ועל ידי כן יזכה להצלחה בדרכיו.

"איז דווקא פסח זאגט מען שיר השירים. ווייל פסח טאקע יודגלו עלי אהבה, די אהבה פון דעם רבונו של עולם צום כלל ישראל איז בעיקר ארויס געקומען טאקע אין פסח. אז אפילו הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה, האט ער בוחר געווען בעמו ישראל."

"אידען זענען געווען עובדי עבודה זרה, און די

הדרך הנכון בחינוך הבנים

ענין זה הוא גם בנתיבות החינוך. בהגדה של פסח אנו אומרים 'כנגד ארבעה בנים דברה תורה'. כל אב בישראל יש לו בנים ובנות, ויש לו לדעת לאיזה תכלית נתנו לו בנים, באופן של 'מי הקדימני ואשלם'.

השי"ת נותן לנו בנים למטרה והתכלית היא להעמיד דורות בישראל. להעמיד את הבנים באופן שיקבלו על עצמם לעבוד את ה', להעמיד ילדים שיזכו לחיים הנצחיים, לתכלית זו נותנים לאדם בנים.

יש דרכי החינוך איך לחנך הבנים. ומי שמזניח את חינוך בניו לגמרי, ונותן להם ללכת בדרכיהם באופן של 'בשרירות ליבי אלך', זהו אסון, 'ס'איז אָ אומגליק'.

אך צריכים להיזהר גם מהתנהגות שאינה ראויה. יש מי שכל העת מנסה להוכיח את בניו, 'ער קלאפט די קינדער', וצאצאיו אינם זוכים לשמוע ממנו דברי עידוד. אלא שבכל עת ועונה הוא מוכיח אותם על מעשיהם, למה עשו כך או כך, ובוז האב מכבה כוח האהבה וכוח

בשפל המדריגה, כי היה עליהם הקטרוג של 'הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה'. גם בני ישראל היו עובדי עבודה זרה כמו המצריים, אלא שמחמת אהבת השי"ת לבני ישראל בחר בהם דווקא והוציאם ממצרים.

על אף שהיו זאת ערום ועריה', שלבני ישראל לא היו די זכויות לצאת ממצרים, בכל זאת הערים עליהם השי"ת הרבה ניסים ומופתים, 'ער האט זיי באשיטן מיט נסים', ובוז באו בני ישראל בהכרח לאמונה.

האמונה לא היתה בעל כרחם, רק בבחינת 'ומלכותו ברצון קיבלו עליהם', כי השי"ת קירב אותנו אליו 'בעדי עדיים', כי בשעת יציאת מצרים הראה השי"ת את מידת האהבה הגדולה ביותר מאז ומעולם לבני ישראל.

מזה למדים בני ישראל שיש בכל אחד הכוחות של אהבת ה', הכוחות לבוא לידי חמימות, ולהשתמש עם כוחות אלו להשי"ת, ולכן קוראים שיר השירים בפסח.

מענטש, ומי שיש לו בנים הרי הוא מאושר, שיש לו עם מי לדבר, ויש שמחה בביתו.

אין זו התכלית המכוון, התכלית המכוון הוא להוליד בנים כדי לגדל בנים עובדי ה'. השי"ת יש לו בגנוי מרומים רבבות נשמות בעולם הנשמות, ועלינו מוטל להכין הגופים שהנשמות יכנסו בהם. רצון הבורא הוא שהנשמות יכנסו לגופים בריאים, ויש לחנך ולגדל את הנשמות באופן שיזכו לחיים הנצחיים.

השי"ת נותן בילדים נשמות טהורות, נשמה שנתת בי טהורה היא, הנשמה שהשי"ת נותן היא נשמה קדושה, ועבודתנו היא שהגופים שאנו עושים שיהיו גופים טהורים, הן בתחילת היצירה, שיהיו גופים טהורים, והן בחינוך הבנים, שהחינוך תהיה בטוהרה, לגדל הבנים לתורה ולקדושה.

ההוכחה באופן הראוי

צריכים להיזהר מכמה ענינים שלא לעשותם. לדוגמא, לפעמים רואים שבנו של השכן יודע ללמוד יותר ממנו, ואז מוכיחים את הבן על מה שהשני

החמימות שיש לילדיו - ובמיוחד בימי נעוריהם, ומכבה את מידת האהבה עם כוח של שנאה והתנגדות.

על ידי הנהגה זו גורם שבנו ירד מדעתו חלילה, או שחלילה יפרוק עול, ואף שכוונת האב לטובה, אבל ידע שבזה הוא קובר את עתיד בנו.

חינוך הבנים צריכה להיות בכוח האהבה והחמימות, שיכניס את האהבה והחמימות בתורה ועבודת ה'. הילד צריך לראות ההתלהבות של אביו לתורה, החמימות של אביו לאהבת תלמידי חכמים, החמימות של אביו לרחם על השני.

דרך האב צריכה להיות מתוך חמימות ורכות, מיט אַ ווארימקייט און מיט אַ ווייכקייט, וכך יגדל הבן באופן הראוי, שישתמש עם הכוחות שהכניס השי"ת בכל אחד מישראל ויכניסנו לקדושה, ובוזה יצמח לתלמיד חכם וירא ה'.

אך מי שחס ושלום אינו מגדל את בנו לתכלית זו, שהרצון להוליד בנים הוא רק כדי שלא ילך ערירי, כי מרחמים על האומללות של ערירי, מ'איז אַ אומגליקליכער

שלמעלה. כולנו מוליכים את המרכבה של מלכות שמים, וכל אחד עושה את מה שמיועד עבורו.

מני שמקנא בשני יש בזה ענין של שקר, כי כל ענין הקנאה מראה שהעמיד את יסודו על שקר, וחסר לו באמונה ובביטחון בה'.

אנו רואים שנשים מברכות 'שעשני כרצוני', ואנו לא רואים שהאשה מורטת שערות ראשה ושוברת אצבעותיה שהשי"ת הרע לה. אדרבא, היא מברכת 'שעשני כרצוני', כי כל אחד יש לו העבודה שלו, והשי"ת ראה שבאופן זה צריכה להיות הנהגת העולם.

הלא השי"ת היה יכול לצוות על הנשים שיהיו מחויבות במצוות כאנשים, אבל רצון הבורא לא היה כך. אלא באופן זה העמיד השי"ת את הבריאה, באופן של 'לא טוב היות האדם לבדו', ורק על ידי האשה ישיג תכליתו, באופן זה ברא השי"ת את הבריאה, שרק כך מגיעים לשלימות.

כמו כן כל תפקיד שיש לו לאדם, זהו שלימותו, וכך מגיעים כלל ישראל לשלימות.

מה שהאדם בא לידי קנאה ושנאה על השני על מה

יודע ללמוד יותר טוב ממנו, ועל ידי כן דוקרים את הילד בלבבו, ובזה אפשר לגרום להם שיצאו לתרבות רעה.

האב מדמה שהוא צדיק, שמעודד את בנו ללמוד תורה, אבל באמת הוא דוחה את בנו לגיהנום, וגם הוא יירש גיהנום, והגיהנום שלו תהיה יותר קשה מהגיהנום של בנו.

כל אחד יש לו הכוחות שלו

ונבאר ענין אחד באמונה ובטחון בהשי"ת: הנה

כל אחד נוצר עם הכוחות שלו והיכולת שלו. כמו שאנו רואים שהכהן אינו יכול להפוך להיות לוי, והלוי אינו יכול להיות כהן, וגם הישראל אינו יכול להיות כהן.

הגע בעצמך, אם ישראל יקנא בכהן ויכעס עליו, למה רק הלה כהן ולא הוא. אבל כל אחד מבין שאי אפשר לקנא בכהן על זה, לפי שישראל אינו יכול להיות כהן.

כך צריך כל אחד לדעת, שכל כשרון וכל תכונה שהאדם נולד עימם, רצון הבורא הוא שיעבדו עם כוחות אלו ותכונות אלו. לפי שלמעשה כל ישראל מוליכים מרכבה אחת, המרכבה

הסגולות של הכלל ישראל לפרטי פרטים, כולם השתרשו בשעת יציאת מצרים. עבודתו של כל אחד ואחד הוא להוציא את הכוחות שהשתרשו בו בשעת יציאת מצרים, להוציאם מהכוח אל הפועל.

בכוח יש לכל אחד כל האורות שיש לכל אחד בשלימות.

יש לכל אחד הכוחות ללכת בדרך שיזכה לחיים הנצחיים, וכל האורות האלו השתרשו בשעת יציאת מצרים, ותכלית כל אחד הוא להוציאם מהכוח לפועל.

פסח מצה ומרור

בהגדה של פסח אומרים רבן גמליאל היה אומר, כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו ואלו הן פסח מצה ומרור.

בספרים מבארים הענין, שמהות ה'פסח' הוא מלשון קפיצה ודילוג, ועל המרור איתא שמראה על ענין הביטחון, על ידי המרירות שהיה לבני ישראל במצרים, וכשזכו לגאולה, זכו להכיר עי"ז בחסדי השי"ת.

ענין המצה הוא להחליש את התאוות הגופניות,

שיש לו תכונות יותר טובות או מה שיש לו ילדים טובים יותר, הרי אלו מחשבות של שקר וכזב, ובזה עושים נגד רצון הבורא. השי"ת העמיד כל אחד על מקומו המיוחד לו, באיזה אופן יהיה ממוליכי המרכבה, וכשמקנאים בשני, בזה מבעטים בהקב"ה.

נטיעת יסודות האמונה בבנים

יסוד זה הוא מיסודות האמונה, ויסודות אלו של האמונה מחויב כל אב לנטוע בבניו, וכל מלמד מחויב לנטוע יסודות אלו בתלמידיו. חלילה אם האב או המלמד מוכיחים את הבנים או התלמידים שפלוני יותר טוב או יותר נאה או יותר מצליח, כי בזה מעמידים את הבנים על דרך השקר, ודרך שקר זה יכולה להוליך את הבן או התלמיד לשאול תחתיות.

יש לחנך את הבנים בדרך האהבה והרחמנות, זהו היסוד כיצד לגדל את הבנים באופן הראוי.

סגולת ימי חג הפסח

אנו עומדים עכשיו בחג המצות, ומבואר בספרים שכל

האמת היא שבכל יום אפשר להתעורר מעט, ולכן מצוה להזכיר יציאת מצרים בכל יום, אלא שבכל יום מצות הסיפור אינה נוהגת, רק מצות הזכירה.

במצות סיפור יציאת מצרים יש כוחות להוציא הכוחות של הפסח, הכוחות שזכו להם בני ישראל בשעת יציאת מצרים, מהכוח אל הפועל, שבתוך הסיפור יש הכוחות להוציא הדברים את הפועל.

ועל ידי הזכירה בכל יום יישארו הכוחות בבני ישראל בכל ימות השנה.

בפסח היה קבלת מלכות שמים

בהגדה של פסח אומרים רבן גמליאל היה אומר, כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו, ואלו הן פסח מצה ומרור.

הביאור בזה הוא, שבחג הפסח קיבלו בני ישראל על עצמם עול מלכות שמים ומלכותו ברצון קיבלו עליהם, עד שבאו בהר סיני לאמירת 'נעשה ונשמע'. אפילו שהתכלית והגמר של הכלל ישראל היתה רק לאחר מכן בהר סיני שהיא רחוק ממצרים. אבל

וכשאוכלים בפסח מצה ולא אוכלים חמץ, יש במצה כוח אלוקי, 'א געטליכער כוח', שמחליש את התאות הגופניות שבאדם.

השפעת המצה אינו רק לימי הפסח, אלא שעל ידי שאוכלים בפסח מצה ואין אוכלים חמץ, על ידי כן נשאר הכוח בנפש האדם לכל ימות השנה. ולכל הכוחות הללו אפשר לזכות בפסח.

הכוחות קיימים באדם על ידי קיום המצוות האלו, אך מוטל עלינו להוציא כוחות אלו מהכוח אל הפועל.

מעלת סיור יציאת מצרים עולה על הכל

מעלת מצות סיפור יציאת מצרים עולה על הכל. אף שחלק גדול ממצוות הפסח הם בזמן הזה מדרבנן, אבל מצות סיפור יציאת מצרים הוא בוודאי מדאורייתא, לפי שהסיפור והמחשבה שהאדם מתבונן וחי עם הסיפור יציאת מצרים, על ידי המחשבה והדיבור זהו מדאורייתא, ועל ידי כן מתעורר האדם.

שבועות הוא חג הקציר, סוכות הוא חג האסיף, ובפסח מסתיים גדילת התבואה. ויש להבין מהו הקשר של הימים טובים לענייני הקצירה.

על פי פשוטו יש לבאר, שכשהאדם במצב של שמחה אזי מוחו וליבו פתוחים. אבל מי שנמצא במצב של דאגה גם מוחו וליבו סתומים. אנו רואים שיש הוי אמינא בגמרא שמי שטבעה ספינתו בים פטור ממצות קריאת שמע, לפי שאינו יכול לקרוא מצות קריאת שמע. ולכאורה מהו השייכות של שני ענינים אלו.

אלא כדי שהאדם יוכל לקבל על עצמו עול מלכות שמים צריכים לזה מוח מזוכך, 'א ריינער מוח'. ואם טבעה ספינתו בים או שאינו מצליח במסחרו, הרי הוא פטור מקריאת שמע. כך הוא מציאות האדם, שכשהוא במצב של שמחה ממילא חושיו פתוחים, ומי שאינו בשמחה לא יכול לקבל.

השי"ת ברוב חסדיו, על ידי הצינורות של חירות, על ידי צינורות הקדושה שנשפעים בשלושת הרגלים, על ידי כן יוכל האדם לקבל הרבה. כדי שיוכשר לקבל, הרי שברוב רחמיו וחסדיו

עיקר ההודאה הוא על היציאה שהיה בפסח, כי בפסח זכו בני ישראל לקבל הכל בעינים עצומות, 'בלינדערהייט', שזכו לתשוקה לעבודת ה'.

הדרך להוציא כוחות אלו מהכוח אל הפועל, זהו על ידי המצוות שנתן לנו השי"ת בחג המצות. בכל שנה שהאדם חי בחג הפסח, על ידי כן מתעוררים אצלו הכוחות האלו, ועל ידי כן יתקרב אל הגאולה. שכן מי שזכה לחיות כמה וכמה פסחים, ועברו עליו הפסחים באופן הראוי - עם המחשבות הראויות מתוך שמירת החוקים כמו שציווה הבורא, אזי בביאת המשיח יהיה קרוב יותר לענין הגאולה.

זהו הכוונה 'כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו', שלא יצא בחובה שיש לו כלפי עצמו, כי עליו להכשיר עצמו לקבלת התורה ולזכות לגאולה. אך מי שלא הכניס בעצמו הענין של פסח ושל מצה ומרור, הרי שלא הכשיר עצמו לזכות לגאולה.

זמני המועדים בזמני שמחה כדי שיזכה לקבל

אנו מוצאים בשלוש הרגלים שהוא על גידול התבואה.

ובדוחק, אבל כל אחד יש לו פרנסה.

מאידך, לפעמים יש אחד שפוגע בשני, ולפעמים הדבר קורה בתוך הבית, שהאשה לוחצת באיש או שהאיש לוחץ באשה, ולפעמים השכן לוחץ על האדם או אביו, ובזה מקצצים את צינורות ההשפעה, הצינורות שצריכים להביא את האדם לקדושה ושמחה. לפעמים אי אפשר לאדם לבוא לשמחה לפי שפלוגי דוחק וגורם לו שאינו יכול לשמוח.

מזה יש ללמוד שכאשר אחד מצער את השני בימי המועדים, אין הוא יודע גודל רעתו, שאין זה רק פגיעה בעלמא, אלא שבזה הוא מנתק את צינורות הקדושה שלו.

זהו אחד מעבודות חג המצות, שיבטל האדם עצמו להשי"ת, באופן של י'ך ולך, לך כי לך, לך אף לך, לך ה' הממלכה. שידע האדם שכל דבר בא על ידי השי"ת, ולכן לא יקפיד אחד על השני, ולא יפגע אחד בשני, זהו אחד מעבודות היום, והיא גם בסגולת הימים.

סגולת הימים של זמן חירותנו, כי בימים אלו מתגלית

עזר השי"ת לבני ישראל ברוב אהבתו שזה תהיה במצב של שמחה.

לכן נתן לנו הקב"ה הימים טובים בזמני שמחה מחמת הפרנסה, בפסח, שבועות וסוכות, בזמני הגדילה והקצירה והאסיפה לבית, כדי שיוכל האדם לזכות בטוב.

הזהירות שלא לצער השני במועדות **אצלנו** לא שייך כל כך הענינים של חג האביב וחג הקציר וחג האסיף, אבל ענינים אלו מתאפשר באופנים אחרים. לדוגמא, מי שאחד פוגע בו אינו מרגיש כלל את היום טוב, את חג האביב וחג הקציר וחג האסיף - לפי שפגעו בו, ועל ידי כן אין לו הרגשים של שמחה לקבל את אורות המועדים, זיין געמיט איז אַ צוקלאפטער געמיט'.

לכן יש להיזהר בזמני המועדים, שאף שהשי"ת עשה שבזמנו אין אנו תלויים באביב וקציר ואסיף, ויכולים לזכות תמיד לפרנסה. גם מי שאינו בעל פרנסה, אבל ב"ה שהיום כל אחד יש לו איזה פרנסה, אלא שיש שפרנסתם באה להם שלא בדרך כבוד

אהבת השי"ת לבני ישראל, ויש לקנות בימים אלו ביטחון בהשי"ת.

על ידי 'לך ולך, לך כי לך, לך אף לך, לך ה' הממלכה', נינצל מכל הקשיים. ויהי רצון שצינורותינו יהיו פתוחים לקבל ברכת המועדים, 'והשיאנו ה' אלקינו את ברכת מועדיך לחיים ולשלום'.

כעת זהו הזמן שנשפע ברכה מרובה, ויש לנו לבקש שנזכה לקחת עמנו את ההשפעות. ועל זה אנו מבקשים 'והשיאנו', שנזכה לקבל השפע. והשי"ת מלמד אותנו הדרכים לקבל השפעות מרובות אלו. ועל ידי כן נזכה לשמחה ואושר, ונזכה לחנך את בנינו בדרך של שמחה, ונזכה לגאולה שלימה.

לקט עובדות הנהגות

והליכות בקודש
של מרן
ראש הישיבה זצוק"ל

תוכן העניינים
לקט עובדות והנהגות

מז	הליכות עולם לו	מג	תורה במקום טהרה
מז	במה יזכה נער	מג	דואג על איבוד ימיו
מז	הכל תלוי בחברים	מג	חשבוננו של עולם
מט	לחיים למוקיר רבנן	מג	כך עושים לבני לוויה
מט	תוכחה שכולה טוב	מד	ממנו ניקח לעבוד
נ	טהור המתעסק בטהרה	מד	אדם לעמל יולד
נ	קבלת פני השכינה	מה	תורה שלמדתי באף
נ	מה אני בחינם	מה	מוסר נפשו בשליחותו
נא	אל ישנה בין הבנים	מו	גדול כבוד הבית
נא	שלא להנאת גופו	מו	עמלה של תורה

לקט עובדות והנהגות

זצ"ל וימליץ למרן שיפנה לאותו רופא.

מרן זצ"ל הקשיב לדבריו, וביקש לברר כמה זמן תיארך הנסיעה לשם וכמה זמן יהיה עליו להמתין שם. לאחר מכן שתק לרגע וחישב חשבוננו של עולם. ולפתע התעורר ואמר: "זה יותר מדי זמן, אינני יכול לנסוע לשם".

חשבוננו של עולם

כל ימיו אשר חיה, היה מרן זצ"ל ממארי דחושבנא. והעיד בנו הרב יצחק זאב שליט"א, שבילדותו היה רואה לפעמים את אביו זצ"ל בלילה כשהוא מתהלך לפני השינה בחדרו, הלוך ושוב. ולפעמים היה החדר נתון בחשיכה ללא אור. ורבינו היה מתהלך כך רצוא ושוב משך זמן ארוך.

כך עושים לבני לוויה

סיפר בן רבינו, רבי יצחק זאב שליט"א, שפעם אחת הסיע את מרן זצ"ל ברכב שלו. באמצע הדרך עצרו לקחת בחור אחד שהיה

תורה במקום טהרה

סיפר אחד מתלמידי רבינו (ר' מ.מ.) שאביו שימש כר"מ ומגיד שיעור בישיבת מאונט קיסקא (נייטרא). לימים הציעו לאב משרה טובה יותר ללמד תלמידים בתוך העיר.

כשבא לשאול את חוות דעתו של מרן זצ"ל, השיב לו מרן: "אינני יכול לייעץ לך לעזוב מקום שיש בו הרבה תלמידי חכמים, ובעיקר מקום שהוא מחוץ לעיר שהיא נקיה ממראות פריצות. הרבה קדושה יש שם, אני לא יכול לייעץ לך לעזוב שם", ע"כ.

דואג על איבוד ימיו

כידוע, מרן זצ"ל סבל מאוד ממחלת הסארייז"ס על העור. וסיפר הרב ש. ל. שהוא הכיר רופא גדול שהיה מומחה גדול שהביא מזור להרבה חולים בעניין הזה. אך אותו רופא התגורר במרחק של כשלוש שעות נסיעה.

ביקש אותו תלמיד מהרב אנשיל ווייסמאנדעל ז"ל שילך למרן

שמרו עצמם, לא שינו שמם, לשונם ולבושם ולא למדו ממעשי ארץ מצרים.

אדם לעמל יולד

מעשה במלמד אחד שרצה לעזוב את משרתו, משום שהיה לו קשה מאוד לעסוק עם תשב"ר. והיה לו תוכנית להתחיל לעבוד ולעשות עסקים - ביזנעס. אך לפני שיצא לדרך, הפציר בו אחד מתלמידי רבינו (ר' י. מ. ז.) שילך לשאול את מרן זצ"ל.

לאחר ששאל את שאלתו והציג את הפלאן שלו, השיב לו מרן זצ"ל כך: על כל אדם נגזרו דאגות ועוגמת נפש. תפקיד המלמד אמנם קשה מאוד, אך אם תלך למסחר תגלה שגם שם יהיו קשיים אחרים. אין איך לחמוק מאותו קללה שנתקלל אדם הראשון 'ביזיעת אפיך תאכל לחם'. כל אדם לעמל יולד. ואם כן יותר כדאי שיהיו לך דאגות של הרבצת התורה; מאשר דאגות פרנסה שבאו לאדם על ידי קללה.

צריך גם הוא לנסוע לסביבת אותו מקום. כשהגיעו לאותו אזור, ביקש הבן להוריד את הבחור שימשיך לדרכו. אך מרן זצ"ל הורה לבנו: "קח את הבחור עד למחוז חפצו ממש. כך היא הדרך, מכיוון שלך יש רכב והוא אין לו רכב וצריך ללכת ברגליו, מן הדין שתאריך מעט את הדרך עבור הבחור".

ממנו ניקח לעבוד

סיפר נכד רבינו, ששמע מרב אחד שאמר יסוד גדול בשם מרן זצ"ל: בזמנינו אין אדם שיכול לתרץ את עצמו ולהרפות ידיים מענייני קדושה. כי אם יאמר אדם שהוא טרוד בפרנסה, וכי טפלי תלויים בו - אפשר להשיב לו מאבותינו במצרים. שבמצרים היו בני ישראל עבדים ועבדו בפרך קשה יותר מכל אחד בזמנינו, וגם היו להם משפחות עם יותר ילדים מהיום (כמו שמעידים חז"ל כי היו להם "שישה בכרס אחת"). ומאידך הם חיו במצרים שהייתה ערוות הארץ בין כל המצריים שהיו שטופים בתאוות, ובכל זאת הפסוק מעיד שבני ישראל

מוסר נפשו בשליחותו

אחד התלמידים - הרב ר' י. פ. - סיפר שלפני שנים נתקל בצרה גדולה. כי ביקש לרשום את בנו הבחור לאחת הישיבות המפורסמות, אלא שראשי הישיבה לא רצו לקבל את הבחור ולא הועילו שום הפצרות ושתדלנויות.

בא אותו אב אל מרן זצ"ל ובכה במר נפשו בראותו את צרת בנו. להפתעתו אמר לו מרן זצ"ל: 'אנא תן לי את מספר הטלפון של מנהל הישיבה ואתקשר עבורך'. ולא אמר להאב כלום שמכיר את המנהל ההוא.

כמוכן שלאחר שיחה ממרן זצ"ל המנהל נעתר לקבל את הבן. ומרן מסר לאבי הבחור שיכול הוא לפנות שוב לאותו מנהל. וכך עשה.

בהגיעו לאותו מנהל זעק המנהל על אותו האב מדוע הלך 'להלשין' אותו בפני מרן זצ"ל. והמנהל הסביר לאבי הבחור שהוא חייב הכרת הטוב גדולה למרן זצ"ל ולכן לא היה יכול לסרב למרן זצ"ל. אבל מרן זצ"ל לא חס על כבודו ועל

תורה שלמדתי באף

כל ימיו למד מרן זצ"ל תורה מתוך הדחק, בלי שום אמצעים חומריים. לאחר חתונתו לא היה לו כמעט כלום בביתו, ובשבת במקום דג אכל קע"ן טונא.

וסיפר בן הרב משה היימאן שליט"א רב חשוב בבאלטימא"ר, שכשמרן זצ"ל אחר חתונתו היה צריך לבנות סוכה, הלך עם עגלה בסביבות לעיקוואד ביירות ללקוט משם כל מיני עצים, וביקש מרבי משה שיסייע לו לעשות מכל סוגי העצים סוכה.

עד כדי כך הגיע העניות בשנים ההן, תיאר בנו הגדול של רבינו, הרב אליהו שליט"א שפעם בילדותו, בימות הקיץ היה חם מאוד בבית - ובימים ההם לא היו מזגנים 'אייר קאנדישן' בבית רבינו, והתלונן לפני אביו שחם לו מאוד, ולקחו מרן זצ"ל איתו אל היכל הישיבה ושם במרתף (הבייסמענט) היה פחות חם. וחיבר רבינו כמה שולחנות, ופרס עליהם מיטה - וכך ישנו שניהם שם.

הצבא, היה רב בית המדרש - ובאותו בית מדרש 'זכרון מלך' היה רב שנהג לפטור כל צעיר שביקש. והיא שעמדה לבית הזה שלא פסקה התורה ממנו גם לאחר שנות מאה.

עמלה של תורה

פעם הגיע ראש ישיבה מפורסם אל מרן למרן זצ"ל ושוחח עמו על ענייני חינוך ודרך הלימוד. וסיפר אותו ראש ישיבה שהוא ייסד סדר מיוחד בישיבה, שכל מגיד שיעור ילמד בקביעות את אותה מסכת בכל שנה, שוב ושוב. ובכך, יגיע מצב שהמגיד שיעור יהא בקי ורגיל בכל ענייני המסכת ישר והפוך - ויוכל למסור לתלמידים שיעורים טובים יותר.

השיב לו מרן זצ"ל שאכן זהו חשבון טוב, אבל שוברו בצידו. משום שאמנם המגיד שיעור יידע את המסכת, אך התלמידים יפסידו לראות דוגמה כיצד רבם מתאמץ ביגיעת התורה להגות במסכת חדשה.

הליכות עולם לו

בליל שבת אחד, החלו לפתע לטפף טיפים של מים

טובתו האישית, ומסר את עצמו כדי לקרב עוד נשמה אל היכלי התורה.

גדול כבוד הבית

פעם התפלל מרן זצ"ל בהיכל ישיבת 'זכרון מלך', וביציאתו ראה שעל הקירות בחוץ חרוץ באבן שאותו בניין נבנה מלפני יותר ממאה שנים.

מרן זצ"ל אמר למלווי שיש הרבה בתי מדרשות עתיקים שלמרבה הצער עומדים שוממים וכבר לא מתפללים בהם, ומפני מה זכה בניין זה שעדיין מתפללים ולומדים בו?

והשיב רבינו ואמר: מן הסתם, כאשר בנו את הבניין הזה, כיוונו הבונים לשם שמים ולא על מנת שיהיה להם את בית מדרש הגדול ביותר או היפה ביותר בעיר.

והוסיף מרן זצ"ל, שיש לבניין הזה עוד זכות. כי באותם ימים שבהם נבנה, הייתה תקופה באמעריקה שכל תלמיד שלא למד בישיבה היה צריך ללכת לצבא. אך מי שהיה בידו לפטור ולחתום לכל צעיר שרצה לפטור עצמו מעבודת

במה יזכה נער

בערב חג הסוכות תשס"ו הגיע אל מרן זצ"ל יהודי עם בחור בן י"ג שנעשה בר מצווה. רבינו שאל את הילד 'איזו ברכה אתה רוצה?' השיב הנער: 'הצלחה בתורה'. שאלו רבינו: 'ומה צרוך לעשות כדי להצליח בתורה?' ולא ידע הנער מה להשיב לרבינו.

בסבלנות גדולה לקח רבינו זצ"ל 'סידור' תפילה, פתח והראה לו את הפסוקים הראשונים שאומרים מיד כשקמים בבוקר - "ראשית חכמה יראת ה'", וביאר לו שלפני כל דבר, חייב האדם יראת ה', ורק על ידי זה הוא נעשה כלי קיבול לתורה. (דבר זה היה רגיל בפי מרן זצ"ל לומר הרבה פעמים).

הכל תלוי בחברים

בערב שבת אחת, סיפר מרן זצ"ל לחתנו הרב מיכל ראקאוו שליט"א, על שתי שאלות דומות שנשאל רבינו באותו שבוע החולף משני יהודים שונים, לכל אחת שאלה באותו סגנון.

האחד סיפר שיש לו בן עם כשרונות חלשים. ובגלל

מדירת השכן המתגורר למעלה אל תוך חדר השינה של רבינו זצ"ל. וכשהגיע רבינו הביתה, סיפרה לו הרבנית על גודל הנוק.

באותו רגע ראו בחוש איך שכל דרכי רבינו מחושבים. כי תוך כדי הליכה שהחל לצעוד אל החדר, שמעו אותו לוחש לעצמו: "אוי וויי", ומיד החל לשנן לעצמו את כל ההלכות. הוא פירט כל חפץ שהיה באותו חדר מה דינו לגבי שבת. "זה מוקצה ואי אפשר לטלטלו" וזה מותר רק על ידי טלטול מן הצד", וכך הלך ושינן את כל תכולת החדר לגבי הלכות שבת.

באותו עניין יסופר, כי עד כדי כך היה רבינו מנותק מענייני העולם - עד שגם מכותלי ביתו ניכר שכל מחשבותיו אך ברוחניות.

באחד הימים אירעה 'נזילה' (לי"ק) בתקרת חדר הכניסה אל ביתו. המים הזוחלים גרמו כתם גדול שאי אפשר היה לעבור מבלי להבחין בו. ואולם כאשר חלפו כמה ימים, שאל מישהו מבני הבית, האם כבר תיקנו את העניין, ומרן זצ"ל השיב כי אינו יודע, ואמר לו: הבה נלכה נא יחדיו לראות האם כבר תוקן הדבר.

החינוכית היתה אחרת מהאופן שחינך את בנותיו.

למרבה הפליאה, פסק מרן זצ"ל ואמר: 'א מוסד האט אַ רעכט דאס צי בעטן' - לכל מוסד יש זכות לטעון טענה שכזו. ואחר כך הוסיף ואמר: 'וויפיהל מאהל האט מען שוין געזעהן קינדער אין די גוטע מוסדות, און עס איז גארנישט געווארן פון זיי, עס איז נישט תלוי אין די מוסד עס איז תלוי אין די חברים'.

המציאות הוכיחה שלפעמים שדווקא ממוסדות שנחשבים חלופים - יצאו ילדים טובים. בחינם 'היזהרו בבני עניים - שמהם תצא תורה'.

והוסיף רבינו שהכל תלוי בחברים של הילד. "מען האט אַ גוטע חבר אין די ערגסטע מוסד איז מען גוט". ולהפך כאשר יש "איין שוואכע קינד אין אַ גוטע מוסד - ווער ווייסט וואס וועט ווערן פון דיין קינד".

אין לתת את העיניים על המוסד, אלא על התלמידים שיהיו חברים של הילד. אם הם טובים - יקל עליו להיות טוב.

שמתקשה הנער בלימוד, שלחו אותו ללמוד במוסד מסוים שמתאים יותר לרמתו הרוחנית והתבונית. אלא שאז הגיע תור בנו השני להיכנס לשיבה, ואותו בן צעיר התברך בשכל טוב, ומשכך רצה האב לשלחו למוסד אחר שנחשב יותר מהראשון - ותלמידיו מובחרים יותר.

דא עקא, שאנשי המוסד הראשון - שהסכימו בטובם לקבל את הבן הראשון - באו בטענות: 'היתכן שרק את הבן המתקשה אתה שולח אלינו, וכאשר יש לך בן מוכשר יותר, אתה משלחו למוסד אחר?!'

בדיוק באותו שבוע הגיע אל רבינו שאלה נוספת. יהודי אחר סיפר על זוגתו שמשמשת כמחנכת בבית ספר לבנות שהיה מיוסד עבור בנות חלשות. אלא שבעבור התפקיד של האם, דורשים ראשי המוסד שהיא תשלח גם את בתה ללמוד אצלם.

טענתם הייתה, שאין זה נראה נכון שהאם שמלמדת במוסד שלהם אינה שולחת את ילדיה למוסד עצמו שבו היא עובדת. והנה הבעל לא אבה למלא את בקשתם, מאחר שמדובר במוסד שהאווירה

מכיוון שיוסל נולד ברוסיה בשנות הגזירות הידועות, לא ידע הרבה מאידישקייט, אבל היה מוקיר מאוד את רבני הישיבה ואת התלמידים.

גם כאשר כבר הזדקן והעמידו לצידו משרת גוי שיעזור לו בתפקידו, היה אותו יהודי מקפיד לנקות בעצמו את היכל בית המדרש - ואילו לגוי היה נותן לנקות את הפרוזדור והמבואה.

מֶרֶן זצ"ל היה מתרגש מאוד מהתנהגותו. ובכל פעם שהיה רואה אותו יהודי את מֶרֶן זצ"ל, היה נעמד ומבקש ברכה.

באחד הימים, לאחר תפילת שחרית, העמיד אחד המתפללים 'תיקון' לטובת נשמה. ואז קרא מֶרֶן זצ"ל לאותו מנקה, ומילא עבורו כוס של יי"ש ולקח גם קצת לעצמו ואמר: 'יוסל, בא ונשתה יחד 'לחיים', ושתו, ומֶרֶן זצ"ל שוחח עמו באהבה רבה.

תוכחה שכולה טוב

פעם הזמין מֶרֶן זצ"ל אורח שיבוא לאכול אצלו בשבת קודש.

והמשיך רבינו לומר: מי שגורם שיהיה לילד 'חבר טוב', זה סייעתא דשמיא. "די רבנו של עולם טוט פאר די וואס טוען וואס זיי דארפען טוהן", הקב"ה מסייע לאלו שעושים את המוטל עליהם.

וממילא, סיים רבינו, אתה שיש לך הכרת הטוב ונאלץ לשלוח את הילדים לבית ספר פחות טוב, תזכה שלילדים שלך יהיו חברים טובים. ובעקבות כך הם עצמם יגדלו טוב. "און טאמער דו האסט נישט קיין הכרת טוב, ווער ווייסט וואס פאר אַ מיני חברים דייע קינדער וועלן האבן" - כלומר, אם לך אין את המידה הזו של הכרת הטוב למי ששליח לפרנס אותך, מי יודע אלו חברים יהיו לבנך. ואז, חס ושלום, לא ייצא מהם אנשי מעלה.

לחיים למוקיר רבנו

לעיתים בזמנים שלא היה מניין בישיבה (בימי 'בין הזמנים' וכדומה) נהג מֶרֶן זצ"ל להתפלל בישיבת 'דרך חיים', והיה שם יהודי שעלה מרוסיה ושמו יוסל, והוא היה מנקה את הישיבה.

בבית מרן זצ"ל. ויהי כאשר באו הביתה, התפלאו לראות שהרב בעל הבית - מרן זצ"ל - נעלם.

יצא הנער בעקבות זקנו והחל לחפשו בכל הבית, עד שמצא את מרן זצ"ל - שכבר היה אז חלש וחולה - טורח בעצמו ומכין את המיטות עבור הבחורים, לקיים מצוות הכנסת אורחים בגופו.

מה אני בחינם

בליל ששי פרשת ויצא תשע"ב הלך מרן זצ"ל לטבול במקווה עם מלווה. כשיצא נתן למלווה שני דאלער לשלם בעד המקוה, והוסיף: "האמת היא שהטהרה שמשיגים על ידי מקווה שווה יותר משני דולר.

הוסיף מרן זצ"ל ואמר יסוד: "מען דארף נישט האבן אסאך געלט צו זיין אן ערליכער איד, עס קאסט זייער ביליג, נאר לויט אונזער השגות איז עס טייער". [אין צריכים הרבה כסף כדי להיות יהודי טוב. הוצאות של יהדות הם מאוד בזול. אלא שלפעמים לפי השגתנו - זה נראה ביוקר].

אלא שבשל תוקף עבודתו, התאחר מעט רבינו בשובו הביתה אל הסעודה. ויהי כאשר בא אל ביתו, האורח לא בוש וגער במרן זצ"ל: 'איפה היית? הלא המתנתי לך זמן רב, אני כבר רעב ומדוע איחרת?'

כמובן שרבינו שתק וקיבל את דבריו בסבר פנים יפות. אלא שלאחר מעשה הוסיף ואמר מרן זצ"ל לבני ביתו בפנים צוהלות: "א איד האט מיר אַ טובה געטין". היהודי הזה עשה לי טובה גדולה בתוכחתו.

טהור המתעסק בטהרה

סיפר נכד מרן זצ"ל, שפעם ראה שבא אליו בחור להתברך מפיו ובישר שהוא סיים ללמוד סדר טהרות. באותו רגע החל רבינו לבחון את הבחור על כל סדר טהרות בעל פה על הסדר. כה שגור היה בפיו.

קבלת פני השכינה

סיפר נכד מרן זצ"ל, שפעם בצעירותו, הביא עמו כמה חברים להתארח ולעשות את השבת

מרן זצ"ל תפילת ערבית ונותר לעמוד על מקומו מרוב חולשה. ואז ביקש שיביאו לו כוס מים לשתות. לאחר שסיים לשתות אמר: לא שתיתי לשם תענוג, רק הרגשתי צורך לשתות קודם שאבוא לביתי. כשיצא מבית המדרש אמר: "ברוך השם עכשיו אני מרגיש יותר טוב".

כמה וכמה פעמים ראינו שכל אכילתו הייתה רק עם חשבון מדויק. לפני כל אכילה היה חושב ומתבונן זמן מה. גם בשנות חולשתו, כשהיה צריך לשתות הרבה מים, בכל פעם שהגישו לו מים, עצר וחשב כמה רגעים ורק אז שתה. אירע כמה פעמים שלא שתה כלל, וכאשר הפצירו בו שצריך לשתות לצורך בריאותו - שתה רק מעט.

פעם אחת הביאו לו איזה מאכל ולא רצה לאכול, והתבטא בזה"ל: "וואס וועט מיר דאס געבן" (-מה יתן לי ומה יוסיף לי). ושוב פעם אחרת הביאו לפניו מאכל חלב (יאגער"ט) והתגלה שלא היה מספיק טרי (פרי"ש) ואכל אותו בלא שום תנועה.

אל ישנה בין הבנים

ביום א' פרשת אמור תשע"א, שאל מישהו את מרן זצ"ל על בנו הילד, שהגיע לגיל חמש למקרא, והמלמד בחר בו לשיר לבד (!) במעמד החומש סעודה. והאב לא ידע כיצד להכריע.

השיב לו מרן זצ"ל, שעליו לסרב למלמד ולהסביר לו שלא כדאי שהבן יבלוט יותר משאר ילדים, משום שאז יהיה זה על חשבון שאר הילדים בכיתה, והדבר עלול לעורר קנאה ושנאה.

וכן היה מרן זצ"ל אומר: שיש הרבה מקרים, גם בישיבות, שבוחרים בתלמידים עם כישרונות טובים יותר משאר בחורים. והדבר עלול לשבור את הבינונים ולהפריע להם להצלח.

ועוד הוסיף שעל ידי שמבליטים ילד א' יותר משאר ילדים, מרגילים את הילד עצמו לכבוד.

שלא להנאת גופו

בתקופה האחרונה, כשכבר היה חלש מאוד, סיים פעם

רשימות

בן יכבד אב

רשימות מבנו של מרן זי"ע

בן יכבד אב

רשימות מבנו של רבנו

ביום ד' דחוה"מ פסח תשס"ה הלכתי עם אבא זצ"ל לברית בויליאמסבורג, והיה שם תלמידו של אבא זצ"ל שהיה מלמד תינוקות. ואבא מסר לו הדרכה: שלא לדבר משום ענייני מפלגות (פארט"יי ופוליטיקה). וגם שעליו לנטוע (איינפלאנצען) יראת שמים ומידות בתלמידים כי על ידי זה עושה כלי קיבול לקבל תורה. כי כאשר יש יראת שמים ומידות, אזי התורה נכנסת ממילא לתלמיד. "אין ווי מער יראת שמים ומידות, ווי מער תורה וועט די כלי האלטען".

דבר ראשון שלימד אבא זצ"ל עמי כשבאתי אל ביתו בערב סוכות תשס"ו, היו דברי ה'חתם סופר' שמסביר את הסיבה לרעידת האדמה שהייתה בעיר צפת בימים ההם^א, ולמד עמי כל תיבה ותיבה מדברי החתם סופר עם חיות ורגש, וכמה פעמים במשך היום טוב חזר ועורר את בני המשפחה בדברים הללו.

א. "זול"ק של מרן החת"ס ז"ע: על ההרים אשא נהי, ועל נאות מדבר קינה, שמועה שמענו... ותרעש ארץ הקדושה נפלו גיבורי ישראל ת"ח וצדיקים הרבה, וגם נחרבו בתי כנסיות ובתי מדרשות, המביט לארץ ותרעד.. "ירושלים הקדושה חרבה ושממה מבלי משים על לב, ועל כן תרעד הארץ... שרעידת האדמה היא מקנאת ירושלים.. וקנאת ירושלים עשתה זאת כי שם שער השמים עיר שחבורה לה יחדיו... שם הר המוריה.. הר בית ה', והנה זה מקרוב מאת שנים שמו פניהם לצפת כי שם קבור איש אלוקי הרשב"י במרון, והאר"י בצפת. וכל העולים לא"י לא שמו פניהם אלא לצפת וטבריה, וירושלים נשכחה לגמרי והיא עיר שם ה' שמה, שגם בזה הזמן מצווה לעלות לרגל לירושלים, לא שם איש על לב אלא לעלות לצפת להילולא דרשב"י, אשר כבר היה לי יוכוח בזה עם הגאון מהר"ז מרגליות זצ"ל, היכן מצינו לעשות יום מועד ביום סילוק צדיק... ועל כל פנים לא ידעתי מה מקום להילולא ולעזוב את ירושלים..." (מתוך הספד של מרן החת"ס ז"ע, הודפס ב'תורת משה' ויקרא סוף פרשת אמור).

באותו חג הסוכות, חזר אבא זצ"ל הרבה פעמים והדגיש לבני המשפחה שהורים צריכים לחנך את בניהם כל אחד לפי דרכו ולפי הכשרון שלו. ואמר שלא צריכים לחנך הבנים להיות גדולים בישראל, ואם הילד מקבל על הבחינה שלו בחדר רק 60 פראצענט, אז האבא שלו לא צריך לצעוק עליו למה לא קיבלת 100 פראצענט. אלא כל נער לפי דרכו.

אחר תפילת שחרית באסרו חג, הלכנו עם אבא זצ"ל לישיבת 'דרך חיים', והיה נראה שקצת קשה לו ללכת. ואז אמר שכל פסיעה שאדם צועד מתוך יסורים - מביאה כפרה.

אבא זצ"ל אמר אז מתוך חיות והרגש: "אויב יעדער טריט איז אַ כפרה פאר איין לשון הרע וואס איך האב געהערט, איז דאס אַ ביליגע עסק אפצוקימען, אויף לשון הרע דורך יסורים איז אַ ביליגע עסק. [אם כל פסיעה של יסורים מכפרת על לשון-הרע אחד, הרי שזהו עסק טוב וזול].

והייתה כוונתו על כך שבמשך שנים היה עוסק בשלום בית וכדומה, ואף על פי שכל דיבוריו היו לתועלת - מרוב יראתו חשש אולי שמע דבר שלא היה צריך לשמוע.

בדרך לחתונה של אחי ר' טוביה משה הי"ו - אמר לנו אבא זצ"ל שבחופה צריך לכוון לשוב בתשובה ולזכות לכפרה, ולהתפלל שיהיה לו ערליכע קינדער - דורות אין הייליגע דורות. זמן של חופה גדול כמו יום הכיפורים, כמו 'כל נדרי' ו'נעילה' גם יחד.

פעם שאל הרב יצחק עפשטיין (חתן דודי ר' ישעי' פיינרויט שליט"א) את אבא זצ"ל: איך אפשר להשיג יראת שמים? והשיב לו: "מידות טובות. נישט מבטל זיין קיין מענטשען, ווען אַ מענטש איז מבטל אנדערע, איז דאס גאווה, ער לייגט אראפ יענעם און האלט פון זיך. און חוץ פון דעם דארף מען זיך היטען די אויגען און אויערען און די מויל".

דבר ראשון - מידות טובות. לא לבטל אנשים, משום שכאשר אדם מבטל אדם אחר, זו גאוה. כי הוא משפיל את חברו ומחזיק מעצמו. בנוס, צריכים לשמור על העיניים. האוזניים והפה].

אבא זצ"ל הסביר שבכל יום טוב צריכים להיות בשמחה, כי יש מצווה להיות בשמחה בחג - והקב"ה עשה שכל יום טוב יבוא בזמן שמחה. סוכות למשל חל בזמן האסיף, שאז אוספים את התבואה לבית ויש אז שמחה לאדם שיודע שיש לו פרנסה לשנה; וכן שאר ימים טובים, פסח בזמן האבוב, שבועות בזמן הקציר וכל החגים בזמן שמחה.

אבא זצ"ל חיזק אותנו לפני שחוזרים למאונטענדי"ל לישיבה הקדושה - שכל אדם עושה דברים בשביל כלל ישראל. יש אנשים שמוכרים לחם וחלב לכלל ישראל; יש אנשים שמכינים נעליים לכלל ישראל; ויש אנשים שמשייפים יהלומים "שלייפען דיימנד'ס". ואילו לומדי התורה הם זוכים לשייף נשמות "שלייפען אידישע נשמות", "עטס ארבעטס מיט נשמות".

בשאשתי תחי' אמרה לאבא זצ"ל שמינו אותה להיות מורה ללימודי חול, אמר לה אבא זצ"ל: "צו רעדען וועגען יודישקייט", לדבר בענייני יהדות אפילו בתוך לימודי החול.

אבא זצ"ל נהג לומר שה'אורחות צדיקים' אומר שכל מצווה שעושה האדם עם כוונה הוא מקבל שכר אלף פעמים יותר ממי שעושה את המצווה בלי כוונה.

ואל יתמה האדם איך שייך לקבל כל כך הרבה שכר ותענוג, כי בדברים גשמיים יש שיעור כמה תענוג יכול האדם לקבל. כי אין אדם שיכול לאכול כל דבר שבעולם, וכן שאר תענוגים. ואם כן קשה לאנשים להבין איך אפשר שהעושה מצווה בכוונה יקבל אלף פעמים יותר ממי שעושה בלא כוונה?

והסביר אבא זצ"ל שזו טעות גמורה. כי אנחנו אין לנו שום השגה מה זה נשמה, וכמה תענוג ושכר שייך לכל נשמה לקבל מהשי"ת, כי הנשמה היא כלי קיבול גדול חלק אלוקי ממעל, ואין סוף לעונג שהיא יכולה להשיג.

בחול המועד אחר מעריב, כשחזרנו עם אבא זצ"ל, עמד שם אדם אחד עם כיפה סרוגה, ואבא זצ"ל שאל מי זה, ולא ידענו מיהו. ואבא זצ"ל אמר: "לאמיר גיין איהם זאגען אַ גוט יום טוב, און מחזק זיין" [בואו ונאמר לו גוט יום טוב ונחזק אותו]. וכן עשה, ואף נעמד איתו לשיחה קצרה ואף אנחנו עשינו כמוהו ושוחחנו עם אותו יהודי.

פעם אחרת כשחזרנו הביתה מהתפילה ביום טוב, ראה אבא זצ"ל ילדים שמשחקים בכדור ברחוב. היו אלו בני עולים מרוסיה ומארצות המזרח שהיו רחוקים מהמצוות. ואבא זצ"ל אמר לנו שצריכים לחזקם ולקרבם, ולומר להם גוט יום טוב ולתת להם עוגה או מתנה.

בדרך לשחרית בצפרא דשבתא, הלך אבא זצ"ל עם אחיי ר' שלמה ור' משולם ור' אריה, וגם עם נכדו ר' חיים יהושע. ובדרך הילוכו לימד את הנכד שהיה אז כבן שמונה את פירוש המילות של ברכת התורה. ועורר את הבנתו להבחין כמה תפילות תיקנו לכל אדם על כך שיהא לו הצלחה בתורה. כי האדם עצמו מתפלל להצלחתו, וגם אביו

מתפלל בעדו, וכן כל אדם צריך להתפלל בעד בניו. כי התורה כל כך חשובה בעיני ה' שצריך להפציר עליה.

ולא מצינו שאדם תפלל שיהא הוא ובניו ובני בניו בריאים, או שתהיה להם פרנסה. גם בנוסח ברכת 'רפאינו' ו'ברך עלינו' לא מתפללים שתהא רפואה ופרנסה לבניו ולדורות שעדיין אינם בעולם, אבל בתורה מתפללים לבנים ולדורות הבאים שעדיין לא בעולם. והאריך עוד בהסבר הדבר.

בסעודה שלישית שנערכה בבית אחי ר' שמעון נ"י, דיבר אבא זצ"ל על חשיבות המשפחה.

מצאנו בתורה בפרשת במדבר שמנו את כלל ישראל למשפחותם, "און משפחה וואס קימט זיך צוזאמען" [שנאספים יחדיו כאיש אחד] זה דבר חשוב מאוד. ובפרט כשיושבים שם ראשי המשפחות, "זיידעס און באבעס".

מצינו בחטא המרגלים שהיו ערבוביה שנערים דוחפים את הזקנים ולא היה בהם דרך ארץ. וחז"ל אומרים שזו לא הייתה קירבה הוגנת. ואדרבה, צריכים לעשות ההפך. קודם זקנים ואחר כך הנערים. והנערים צריכים לכבד את הזקנים, והזקנים צריכים לחנך את הנערים. וצריך להתייעץ עם הזקנים.

והוסיף לומר שאפילו גוי זקן יודע יותר מסתם נערים צעירים. כמו שאמרו חז"ל שאדם זקן עבר בימי חייו כמה הרפתקאות ונסיונותיו. וזו מעלה גדולה באסיפה של בני המשפחה. שיש שם זקנים עם נערים. "זיידעס און באבעס און עלטערען און אייניקלעך" והנערים זוכים לכבד את הזקנים וללמוד מהם איך לנהוג בחיים.

Beth Hamedrash
Shaarei Yosher
Institute

4102 16th Avenue • Brooklyn, NY 11204

ישיבה בית המדרש
שיערי יוסר

בגשיאות מנחם פסח הישיבה שליט"א

P. 718.854.2290 • F. 718.854.2292

בס"ד

לכבוד תלמידי וידידי הישיבה הי"ו

הננו בזה להודיע שיתקיים

מעמד נעילת החג

ביומא דהילולא של

מנחם פסח הישיבה זצוקל"ה

ביום אחרון של פסח הבעל"ט

דברי זכרון ישמעו

ע"י גדולי תלמידי ראש הישיבה זצ"ל

מנחה בשעה 7:15

בהיכל ישיבתנו הקדושה

4102 16th Avenue

הנהלת הישיבה